

Brüssel, 29. mai 2019
(OR. en)

8577/19

Institutsioonidevaheline
dokument:
2018/0228(COD)

CODEC 953
TRANS 286
FIN 301
CADREFIN 210
POLGEN 81
REGIO 87
ENER 241
TELECOM 189
COMPET 347
MI 378
ECO 51
IA 137
PE 206

KIRJALIK TEAVE

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 - Euroopa Parlamendi esimese lugemise tulemus (Strasbourg, 15.–18. aprill 2019)

I. SISSEJUHATUS

Raportöörid Henna VIRKKUNEN (PPE, FI), Marian-Jean MARINESCU (PPE, RO) ja Pavel TELIČKA (ALDE, CZ) esitasid tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni nimel raporti selle määruse ettepaneku kohta. Raport sisaldas üht ettepanekut määruse ettepaneku muutmiseks (muudatusettepanek 108).

II. HÄÄLETUS

Täiskogu võttis 17. aprillil 2019 toimunud hääletusel vastu määruse ettepaneku muutmiseks esitatud muudatusettepaneku 108.

Selliselt muudetud komisjoni ettepanek kujutab endast parlamendi esimese lugemise seisukohta, mis on esitatud käesoleva dokumendi lisas toodud parlamendi seadusandlikus resolutsioonis¹.

Lisatud teksti osad, mida ei ole esile tõstetud hallil taustal, vastavad sisuliselt (väikeste erinevustega) 7. märtsil 2019 parlamendi kaheksanda koosseisu ametiaja (2014–2019) viimasel kolmepoolsel kohtumisel saavutatud ühisseisukohale. Nimetatud erinevused parandatakse enne, kui nõukogu oma seisukoha vastu võtab, kui kokkulepe on saavutatud kogu teksti osas.

¹ Seadusandlikus resolutsioonis esitatud parlamendi seisukoha versioonis on ära märgitud komisjoni ettepanekusse muudatusettepanekutega tehtud muudatused. Komisjoni teksti lisatud tekst on esile tõstetud *paksus kaldkirjas*. Sümbol „■“ tähistab väljajäetud teksti.

Euroopa ühendamise rahastu *I**

Euroopa Parlamendi 17. aprilli 2019. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 (COM(2018)0438 – C8-0255/2018 – 2018/0228(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2018)0438),
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikleid 172 ja 194, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C8-0255/2018),
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,
 - võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 19. septembri 2018. aasta arvamust¹,
 - võttes arvesse Regioonide Komitee 10. oktoobri 2018. aasta arvamust²,
 - võttes arvesse presidendi 25. jaanuari 2019. aasta kirja komisjonide esimeestele, mis käsitleb parlamendi lähenemisviisi 2020. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku valdkondlike programmide suhtes,
 - võttes arvesse nõukogu 1. aprilli 2019. aasta kirja Euroopa Parlamendi presidendile, mis kinnitab läbirääkimiste käigus kaasseadusandjate saavutatud ühiseisukohta,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 59,
 - võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni ning transpordi- ja turismikomisjoni ühisarutelusid vastavalt kodukorra artiklile 55,
 - võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni ning transpordi- ja turismikomisjoni raportit ning väliskomisjoni, eelarvekomisjoni, keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni ja regionaalarengukomisjoni arvamusi (A8-0409/2018),
1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha¹;

¹ ELT C 440, 6.12.2018, lk 191.

² ELT C 461, 21.12.2018, lk 173.

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;
3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

¹ Käesolev seisukoht asendab 12. detsembril 2018. aastal vastuvõetud muudatusettepanekud (Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2018)0517).

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 17. aprillil 2019. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/..., millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 172 ja 194,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt³

ning arvestades järgmist:

- (1) Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu saavutamiseks ning töökohtade loomise edendamiseks **ja pikaajaliste dekarboniseerimiskohustuste täitmiseks** on liidul vaja transpordi-, **digitaal-** ja energeetikasektoris ajakohast, **mitmeliigilist** ja hästi toimivat taristut, mis aitab ühendada ning integreerida liitu ja selle kõiki piirkondi, **kaasa arvatud kaugeid, äärepoolseimaid, saare-, perifeerseid, mägiseid ja hõredalt asustatud piirkondi**. Need ühendused peaksid aitama parandada isikute, kaupade, kapitali ja teenuste vaba liikumist. Üleeuroopalised võrgud peaksid hõlbustama piiriüleste ühenduste loomist, soodustama suuremat majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ning

¹ ELT C 440, 6.12.2018, lk 191.

² ELT C 461, 21.12.2018, lk 173.

³ Euroopa Parlamendi 17. aprilli 2019. aasta seisukoht. Hallil taustal tekst ei ole institutsioonidevaheliste läbirääkimiste raames kokku lepitud.

aitama kaasa konkurentsivõimelisema **ja kestlikuma** sotsiaalse turumajanduse saavutamisele ja kliimamuutuste vastu võitlemisele.

- (2) Euroopa ühendamise rahastu (edaspidi „programm“) eesmärk on kiirendada investeerimist üleeuroopalistesse võrkudesse ning võimendada nii avaliku kui ka erasektori poolset rahastamist, suurendades samal ajal õiguskindlust ja pidades kinni tehnoloogianeutraalsuse põhimõttest. Programm peaks võimaldama täielikult ära kasutada transpordi-, energeetika- ja digisektori omavahelist koostoimet ning seeläbi suurendama liidu meetmete tulemuslikkust ning võimaldama rakendamiskulusid optimeerida.
- (3) Programmi eesmärk peaks olema **anda oma osa ka ELi kliimamuutustevastastes meetmetesse**, toetada keskkonna ja ühiskonna seisukohast jätkusuutlikke projekte ning asjakohastel juhtudel kliimamuutuste mõju leevendamise ja nendega kohanemise meetmeid. Eelkõige tuleks suurendada programmi panust Pariisi kokkuleppega võetud sihtide ja eesmärkide ning 2030. aastaks seatud kliima- ja energiaalaste sihtide ning pikaajalise dekarboniseerimiseesmärgi saavutamisse.
- (3a) **Programm peaks tagama suure läbipaistvuse ning avaliku konsultatsiooni kooskõlas kohaldatavate liidu ja siseriiklike õigusaktidega.**
- (4) Kajastades kliimamuutuste probleemiga tegelemise tähtsust kooskõlas liidu kohustusega rakendada Pariisi kokkulepet ja ÜRO kestliku arengu eesmärkidest tuleneva kohustusega, peaks käesolev määrus seepärast arvestama kliimameetmetega ja toetama üldist eesmärki eraldada kliimaeesmärkide saavutamise toetuseks 25 % liidu eelarvekulutustest¹. Käesoleva programmi raames võetavad meetmed peaksid moodustama 60 % programmi raames kliimaeesmärkide saavutamiseks ette nähtud üldisest rahastamispaketist, lähtudes muu hulgas järgmistest Rio markeritest: i) 100 % raudteetaristuga, **laadimistaristuga, alternatiivsete ja säästvate kütustega**, keskkonnahoidliku linnatranspordiga, elektrienergia ülekandmise ja salvestamisega, arukate võrkudega, CO₂ transportimisega ja taastuvenergiaga seotud kuludeks; ii) 40 % siseveeteedega, mitmeliigilise transpordiga ja gaasitaristuga seotud kuludeks – kui see võimaldab suurendada taastuvvesiniku või biometaani kasutamist. Asjakohased meetmed määratakse kindlaks programmi ettevalmistamise ja rakendamise käigus ning neid hinnatakse uuesti selle hindamise ja läbivaatamise käigus. Selleks et vältida olukorda, et pikaajalised kliimamuutused hakkavad

¹ COM(2018)0321, lk 13.

taristule negatiivselt mõju avaldama, ja tagada projektiga kaasneva kasvuhoonegaaside heitega seotud kulude arvessevõtmine projekti majanduslikus hindamises, tuleks programmist toetust saavate projektide puhul tagada kliimamuutustele vastupanuvõime vastavalt juhistele, mille peaks vajaduse korral töötama välja komisjon kooskõlas liidu muid programme käsitlevate juhistega.

- (5) Selleks et täita direktiivi 2016/2284/EL (mis käsitleb teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamist, millega muudetakse direktiivi 2003/35/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/81/EÜ) artikli 11 punktis c sätestatud aruandluskohustusi seoses rahaliste vahendite kasutuselevõttuga, et toetada kõnealuse direktiivi eesmärkide täitmiseks võetud meetmeid, tuleb jälgida kulutusi, mis on seotud heitkoguste või õhusaasteainete vähendamisega kõnealuse direktiivi alusel.
- (6) Käesoleva programmi üks oluline eesmärk on tagada transpordi-, energeetika- ja digisektori suurem omavaheline koostoime *ja vastastikune täiendavus*. Selleks tuleks programmiga ette näha, et võetakse vastu ■ tööprogrammid, milles võiks käsitleda konkreetseid sekkumisvaldkondi, näiteks seoses ühendatud ja automatiseeritud liikuvusega või *säästvate* alternatiivkütustega. ***Digitaalse kommunikatsiooni võimaldamine võib moodustada energeetika- ja transpordivaldkonna ühishuviprojekti lahutamatu osa.*** Peale selle peaks programm võimaldama igas sektoris arvesse võtta mõningaid *koostoimelisi elemente*, mis haakuvad mõne muu sektoriga, kui tänu neile elementidele suureneb investeeringu sotsiaal-majanduslik kasu. Sektoritevahelist koostoimimist tuleks stimuleerida meetmete väljavalimisel rakendatavate hindamiskriteeriumide kaudu, *aga ka suurema kaasrahastamise abil*.
- (7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1315/2013¹ kohaste üleeuroopalise transpordivõrku TEN-T käsitlevate suunistega (edaspidi „TEN-T suunised“) määratakse kindlaks TEN-T taristu, täpsustatakse nõuded, millele see taristu peab vastama, ning esitatakse nende rakendamise meetmed. Suunistega nähakse eelkõige ette põhivõrgu lõplik väljaarendamine 2030. aastaks uue taristu loomise ning olemasoleva taristu ulatusliku ajakohastamise ja taastamise kaudu, *et tagada võrgu katkematus*.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1315/2013 üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 661/2010/EL (ELT L 348, 20.12.2013, lk 1).

- (7a) *Meetmed, millega aidatakse arendada transpordisektori ühishuviprojekte ja mida rahastatakse kõnealusest programmist, peaksid tuginema kõikide transpordiliikide vastastikusele täiendavusele, et luua kogu liidus ühenduvuse tagamiseks tõhusad, omavahel ühendatud ja mitmeliigilised võrgud. See peaks hõlmama maanteid nendes liikmesriikides, kus on veel vaja teha olulisi investeeringuid maanteepõhivõrgu lõplikuks väljaarendamiseks.*
- (8) TEN-T suunistes sätestatud eesmärkide saavutamiseks on vaja eelisjärjekorras toetada *poolleiolevaid TEN-T projekte ning* piiriüleseid ja puuduvaid ühendusi ning vajaduse korral tagada, et toetatud meetmed oleksid kooskõlas transpordikoridori käsitlevate tööplaanidega, mis on kehtestatud kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 artikliga 47, ning võrgu toimimise ja koostalitluse üldise arenguga.
- (8a) *Eelkõige Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi (ERTMS) kasutuselevõtmine põhivõrgus 2030. aastaks, nagu on ette nähtud määrusega (EL) nr 1315/2013, nõuab toetuse suurendamist Euroopa tasandil ja erainvestorite osalemise stimuleerimist.*
- (8b) *TEN-T põhivõrgu lõpliku väljaarendamise ja tõhusa koostalitlusvõime tagamise tähtsaks eeltingimuseks on samuti lennuväljade ühendamine TEN-T võrguga. Seetõttu on vaja seada prioriteediks lennujaamade ühendamine TEN-T põhivõrguga seal, kus see ühendus puudub.*
- (8c) *Piiriüleste meetmete kavandamisel ja rakendamisel on vaja kõrget integratsioonitaset. Ilma järgmisi näiteid tähtsuse järjekorda seadmata võiks seda integratsiooni tõendada ühtse projektiettevtja, ühise juhtimisstruktuuri, ühisettevõtte või kahepoolse õigusraamistiku loomisega, määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 47 kohase rakendusakti kaudu või mis tahes muu koostöövormi abil. Tuleks ergutada integreeritud juhtimisstruktuure, sealhulgas ühisettevõtteid, sealhulgas kõrgema kaasrahastamismäära abil.*
- (8 d) *TEN-T väljaarendamise edendamiseks võetavate, praegu väljatöötamisel olevate meetmete lihtsustamine peaks toetama transpordivaldkonna ühishuviprojektide tõhusamat elluviimist.*
- (9) Selleks et võtta arvesse suurenevaid transpordivoogusid ja võrgu arengut, tuleks kohandada põhivõrgukoridoride trasside ja nende eelnevalt kindlaksmääratud lõikude

loendit. *Põhivõrgu trasside kohandamine ei tohiks mõjutada põhivõrgu väljaarendamist 2030. aastaks, see peaks parandama liikmesriikide territooriumi koridoridega kaetust ja seda tuleks teha* proportsionaalselt, et säilitada koridoride arengu ja sellekohase tegevuse koordineerimise järjepidevus ja tõhusus. Seepärast ei tohiks põhivõrgukoridorid pikeneda rohkem kui 15 %. *Põhivõrgukoridoride trasside loendi puhul tuleks õigel ajal võtta arvesse põhivõrgu rakendamise läbivaatamise tulemusi, nagu on ette nähtud määruse (EL) nr 1315/2013 artiklis 54. Läbivaatamisel tuleks võtta arvesse maha jäetud või lammutatud TEN-T piirkondlikke piiriüleseid raudteeühendusi ning üldvõrgu arengut ja Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise mõju.*

- (10) On vaja soodustada *avaliku ja erasektori* investeeringuid aruka, *koostalitlusvõimelise*, säästva, *mitmeliigilise*, kaasava, *juurdepääsetava*, ohutu ja turvalise liikuvuse tagamiseks kogu liidus *kõigi transpordiliikide puhul*. 2017. aastal esitles komisjon teatist „Säästva liikuvuse suunas“¹, mis sisaldab suurt hulka algatusi, kuidas muuta liiklus ohutumaks, soodustada teemaksuga arukat maksustamist, vähendada CO₂-heidet, õhusaastet ja liiklusummikute arvu, edendada ühendatud ja automatiseeritud liikuvust ning tagada töötajatele nõuetekohased tingimused ja puhkeajad. Asjakohasel juhul peaks liit neid algatusi käesoleva programmi alusel toetama.
- (11) TEN-T suunistes nõutakse uute tehnoloogialahenduste ja innovatsiooniga seoses, et TEN-T peab võimaldama vähendada kõigi transpordiliikide CO₂-heidet, soodustades energiatõhusust ja alternatiivkütuste kasutamist, *järgides samas tehnoloogianeutraalsuse põhimõtet*. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/94/EL² on kehtestatud ühine meetmeraamistik alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtuks *kõigi transpordiliikide puhul* liidus, et vähendada *võimalikult palju sõltuvust fossiilkütustest* ja leevendada transpordi *keskkonna- ja kliimamõju*, ning selle kohaselt peavad liikmesriigid tagama üldkasutatavate laadimispunktide või tanklate olemasolu 31. detsembriks 2025. Nagu komisjoni 2017. aasta novembri ettepanekutes³ rõhutatud, on vähese CO₂-heitega liikuvuse

¹ Komisjoni teatis „Säästva liikuvuse suunas – Tegevuskava sotsiaalselt õiglaseks üleminekuks puhtale, konkurentsivõimelisele ja ühendatud liikuvusele kõigi jaoks“ (COM(2017)0283).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta direktiiv 2014/94/EL alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtu kohta (ELT L 307, 28.10.2014, lk 1).

³ Komisjoni teatis „Euroopa vähese heitega liikuvuse strateegia elluviimine – Euroopa Liit, mis kaitseb planeeti, avardab oma kodanike võimalusi ning kaitseb oma tööstust ja töötajaid“ (COM(2017)0675).

edendamiseks vaja terviklikku meetmekogumit, sealhulgas rahalist toetust juhul, kui turutingimused tegevust piisavalt ei stimuleeri.

- (12) Seoses sellega on komisjon oma teatises „Kestlik liikuvus Euroopas – ohutu, ühendatud ja keskkonnahoidlik“¹ rõhutanud, et automatiseeritud sõidukid ja täiustatud ühendussüsteemid muudavad sõidukid ohutumaks, lihtsamini jagatavaks ja kättesaadavamaks kõikide kodanike, sealhulgas nende jaoks, kes praegu võivad olla liikuvusteenustest ära lõigatud, näiteks eakamad ja **piiratud liikumisvõimega isikud**. Sellega seoses esildas komisjon ELi strateegilise tegevuskava liiklusohutuse kohta ja tegi ettepaneku vaadata läbi direktiiv 2008/96/EÜ maanteed infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta.
- (13) Transpordiprojektide edukamaks lõpuleviimiseks võrgu vähem arenenud osades tuleks programmile üle kanda Ühtekuuluvusfondi eraldised, et rahastada sellest fondist toetuse saamise tingimustele vastavate liikmesriikide transpordiprojekte. Rahastamiskõlblike projektide valimise esimeses etapis tuleks **arvesse võtta Ühtekuuluvusfondist riikidele tehtavaid eraldisi. Esimese etapi lõpus tuleks programmile ülekantud vahendid, mida ei ole eraldatud mõnele transporditaristu projektile**, jaotada Ühtekuuluvusfondist toetuse saamise tingimustele vastavate liikmesriikide projektide vahel, lähtudes konkurentsi põhimõttest ning seades prioriteediks piiriülesed ja puuduvad ühendused. Komisjon peaks abistama Ühtekuuluvusfondist toetuse saamise tingimustele vastavaid liikmesriike asjakohaste projektide ettevalmistamisel, eelkõige tugevdades asjaomaste riigiasutuste institutsioonilist suutlikkust.
- (14) Pärast 2017. aasta novembri ühisteatist² rõhutati komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja poolt 28. märtsil 2018 vastu võetud sõjaväelise liikuvuse tegevuskavas³, et transporditaristupoliitika pakub selget võimalust suurendada kaitsevajaduste ja TEN-T koostoimet **üldise eesmärgiga parandada kogu liidus sõjaväelist liikuvust, võttes arvesse geograafilist tasakaalu ja kaaludes võimalikku kasu elanikkonnakaitse jaoks. Tegevuskava kohaselt kaalus nõukogu 2018. aastal** sõjalisi

¹ COM(2018)0293.

² JOIN(2017)0041.

³ JOIN(2018)0005.

vajadusi seoses transporditaristuga¹ ja **kinnitas** need ning 2019. aastal selgitasid komisjoni talitused välja **kahesuguse kasutuse** jaoks sobivad üleeuroopalise transpordivõrgu osad, sealhulgas olemasoleva taristu ajakohastamisvajadused. Kaheotstarbeliste projektide ellurakendamise rahastamisel liidu vahenditest tuleks kasutada tööprogramme, milles on täpselt kindlaks määratud tegevuskavas määratletud kohaldatavad nõuded, ning mis tahes täiendavat soovituslikku loetelu prioriteetsetest projektidest, mille liikmesriigid võivad kindlaks määrata vastavalt sõjaväelise liikuvuse tegevuskavale.

- (15) **TEN-T suunistes tunnistatakse, et üldvõrk tagab juurdepääsu ja ühenduvuse kõigile liidu piirkondadele, kaasa arvatud kaugetele, saare- ja äärepoolseimatele piirkondadele.** Teatises „Tugevam uuendatud strateegiline partnerlus ELi äärepoolseimate piirkondadega“² seadis komisjon lisaks tähelepanu keskmesse äärepoolseimate piirkondade **transpordi-, energia- ja digitaalsed vajadused** ja selle, et neid vajadusi peaks **piisaval määral** rahastama liit, sealhulgas programmi alusel, **kohaldades kaasrahastamismäärasid kuni 70 %**.
- (16) Pidades silmas märkimisväärseid investeeringuid, mida on vaja TEN-T põhivõrgu lõplikuks väljaarendamiseks 2030. aastaks (hinnanguliselt 350 miljardit eurot aastatel 2021–2027) ja TEN-T üldvõrgu väljaarendamiseks 2050. aastaks ning dekarboniseerimiseks, digiteerimiseks ja linnaarenduseks (hinnanguliselt 700 miljardit eurot aastatel 2021–2027), on asjakohane kõige tõhusamalt ära kasutada liidu mitmesuguseid rahastamisprogramme ja -vahendeid ning sellega maksimeerida liidu toetatavate investeeringute lisaväärtust. See saavutatakse ühtlustatud investeerimismenetlusega, mis tagab läbipaistvuse kogu transpordivaldkonnas ja kooskõla muude asjakohaste liidu programmidega, eelkõige Euroopa ühendamise rahastuga, Euroopa Regionaalarengu Fondiga (ERF), Ühtekuuluvusfondiga ja InvestEU fondiga. Vajaduse korral tuleks eelkõige arvesse võtta soodustavaid tingimusi, mis on üksikasjalikult esitatud määruse (EL) XXX [millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja

¹ **Sõjaväelise liikuvusega seotud sõjalised vajadused ELi piires ja väljaspool ELi (ST 14770/18).**

² COM(2017)0623.

Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisade rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad finantsreeglid (edaspidi „ühissätete määrus“) IV lisas.

- (17) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 347/2013¹ määratakse kindlaks üleeuroopalise energiataristuga seotud prioriteedid, mis on vaja rakendada, et täita liidu energia- ja kliimapoliitika eesmärgid; ühtlasi määratakse seal kindlaks kõnealuste prioriteetide rakendamiseks vajalikud ühishuviprojektid, sätestatakse meetmed seoses lubade andmisega, avalikkuse kaasamisega ja reguleerimisega, et kiirendada ja/või hõlbustada kõnealuste projektide rakendamist, sh kriteeriumid, mille alusel otsustatakse selliste projektide üldine vastavus liidu rahalise toetuse saamise tingimustele. ***Nimetatud määruse kohasel ühishuviprojektide kindlaksmääramisel lähtutakse jätkuvalt energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttest, hinnates projekte energianõudluse stsenaariumide alusel, mis on täielikult kooskõlas ELi energia- ja kliimaeesmärkidega.***
- (18) Direktiivis [taastuvenergiaallikaid käsitlev uuesti sõnastatud direktiiv] rõhutatakse vajadust luua toetav raamistik, mis hõlmaks liidu vahendite paremat kasutamist, ja panna erilist rõhku meetmetele, millega toetatakse piiriülest koostööd taastuvenergiavaldkonnas.
- (19) Taastuvenergiavaldkonna arendamisel jääb küll prioriteediks võrgutaristu lõplik väljaarendamine, ent sellekohase piiriülese koostöö lisamine ***ning aruka ja tõhusa energiasüsteemi, sealhulgas võrku tasakaalustada aitavate salvestamise ja tarbimiskaja lahenduste väljatöötamine kajastavad*** algatuse „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ raames võetud seisukohta, millega nähakse ette ühiselt saavutada taastuvenergia osakaalu oluline kasv aastaks 2030, ning pikaajaliste dekarboniseerimiseesmärkide muutunud poliitilist konteksti, ***millega tagatakse õiglane ja asjakohane sotsiaalne üleminek.***
- (20) Liidu dekarboniseerimisalase tegevuskava seisukohalt on olulised innovatiivsed taristualased tehnoloogialahendused, mis võimaldavad üle minna vähese ***heitega*** energia- ja liikuvussüsteemidele ning suurendada tarnekindlust, ***eesmärgiga suurendada liidu energiasõltumatust.*** Eelkõige 23. novembri 2017. aasta teatises „Euroopa energiavõrkude

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 (ELT L 115, 25.4.2013, lk 39).

tugevdamine“¹ rõhutas komisjon asjaolu, et olukorras, kus 2030. aastaks toodetakse pool elektrienergiast taastuvenergiast, sunnib elektrienergia selline osatähtsus seni fossiilkütustel töötavaid sektoreid, näiteks transporti, tööstust ning kütmise ja jahutamisega tegelevaid ettevõtjaid, üha enam pöörama tähelepanu dekarboniseerimisele ning et sellest tulenevalt **tuleb** üleeuroopalise energiataristu poliitikas **keskenduda** elektrivõrkude ühendamise, elektrienergia salvestamise ja tarkvõrkude **projektidele ning gaasitaristu investeringutele**. Selleks et toetada liidu dekarboniseerimiseesmärke, **siseturu integratsiooni ja varustuskindlust**, tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta ja esmatähtsana käsitleda tehnoloogialahendusi ja projekte, mis aitavad üle minna vähese **heitega** majandusele. Komisjoni eesmärk on suurendada tarkvõrkude, innovaatilise salvestamise ja CO₂ transportimise selliste piiriüleste projektide arvu, mida toetatakse programmi vahenditest.

(20a) Piiriülesed taastuvenergiaprojektid peavad võimaldama taastuvenergia kulutõhusat kasutamist liidus, võimaldama jõuda liidu siduva eesmärgini saavutada 2030. aastaks taastuvenergia vähemalt 32 % osakaal, nagu on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001² artiklis 3, ning aitama kaasa uuenduslike taastuvenergiatehnoloogiate strateegilisele rakendamisele. Rahastamiskõlblikke tehnoloogiaid illustreerivad näited on muu hulgas taastuvenergia tootmine maismaa ja avamere tuulikute abil, päikeseenergia, säästev biomass, ookeanienergia, geotermiline energia või nende kombinatsioonid; nende võrku ühendamine ja lisaelemendid, nagu salvestamis- või muundamisrajatised. Rahastamiskõlblikud meetmed ei piirdu elektrisektoriga ning võivad hõlmata ka teisi energiakandjaid ja potentsiaalseid sektoreid ühendamisi, näiteks kütmis- ja jahutamise-, elektri jõul gaasi tootmise, ladustamis- ja transpordisektoriga. Loetelu ei ole ammendav, et säilitada paindlikkus seoses tehnoloogiaarenduste ja -arenguga. Sellised projektid ei tähenda tingimata füüsilist ühendust koostööd tegevate liikmesriikide vahel. Need projektid võivad asuda ainult ühe asjaomase liikmesriigi territooriumil, tingimusel et kohaldatakse lisa IV osa üldisi kriteeriume.

¹ COM(2017)0718.

² *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).*

- (20b) *Selleks et toetada piiriülest koostööd taastuenergia valdkonnas ja projektide kasutuselevõtmist turul, peaks Euroopa Komisjon lihtsustama piiriüleste taastuenergiaprojektide arendamist. Energeetikasektoris tuleks piiriüleste taastuenergiaprojektide ebapiisava turul kasutuselevõtmise korral kasutada piiriüleste taastuenergiaprojektide jaoks kavandatud kasutamata eelarvet artikli 3 lõike 2 punktis b kindlaks määratud üleeuroopaliste energiavõrkude eesmärkide saavutamiseks artikli 9 lõikes 3 sätestatud meetmete abil, enne kui kaalutakse selle võimalikku kasutamist artikli 7 lõike 6 kohase liidu taastuenergia rahastamismehhanismi jaoks.*
- (20c) *Vaja on toetada tarkvõrkude projekte, kui sellistes projektides ühendatakse elektri tootmine, jaotamine või tarbimine, kasutades süsteemi reaalsajas haldamist, ja sellega mõjutatakse piiriüleseid energiavooge. Energiaprojektid peaks enam kajastama tarkvõrkude keskset tähtsust energiaalases üleminekus ja programmi vahenditest antav toetus peaks aitama kõrvaldada rahastamispuudujäägid, mis praegu takistavad investeeringuid, et võtta laiaulatuslikult kasutusele tarkvõrkude tehnoloogia.*
- (20d) *Erilist tähelepanu tuleks ELi toetuste puhul pöörata energiavõrkude piiriülestele ühendustele, sealhulgas nendele, mis on vajalikud selleks, et saavutada määruses (EL) 2018/1999¹ sätestatud eesmärk saavutada 2020. aastaks elektrivõrkude 10 %-line omavaheline ühendatus ja 2030. aastaks 15 %-line omavaheline ühendatus. Elektrivõrkudevaheliste ühenduste kasutuselevõtt on turgude integreerimiseks olulise tähtsusega, võimaldades süsteemis kasutada rohkem taastuenergiaallikaid ning saades kasu nende erinevast nõudlusest ja taastuenergiaallikate tarneportfellist, avamere tuuleenergia võrgustikest ja arukate võrkude kasutamisest, integreerides kõik riigid likviidsetesse ja konkurentsivõimelistesse energiaturgudesse.*
- (21) Digitaalse ühtse turu saavutamise aluseks on digitaalse ühenduvuse taristu. Euroopa tööstussektori digiteerimine ning selliste sektorite nagu transport, energeetika, tervishoid ja avalik haldus ajakohastamine sõltuvad üldisest juurdepääsust usaldusväärsetele ja

¹ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).*

taskukohastele suure ning ülisuure läbilaskevõimega võrkudele. Digitaalne ühenduvus on muutunud üheks otsustavaks teguriks, mille abil vähendada majanduslikke, sotsiaalseid ja territoriaalseid erinevusi, ajakohastada kohapealset majandust ning toetada majandustegevuse mitmekesistamist. Programmi rakendusala digitaalse ühenduvuse taristu valdkonnas tuleks kohandada nii, et võetaks arvesse selle kasvavat tähtsust majanduse ja kogu ühiskonna jaoks. Seepärast on vaja kindlaks määrata liidu digitaalse ühtse turu nõuetele vastavad digitaalse ühenduvuse taristu ühishuviprojektid ning tunnistada kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 283/2014¹.

- (22) Teatises „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks – Euroopa gigabitiühiskonna poole“² (gigabitiühiskonna strateegia) on seatud 2025. aasta strateegilised eesmärgid digitaalse ühenduvuse taristusse tehtavate investeeringute optimeerimist silmas pidades. ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** direktiivis (EL) 2018/1972³ on muu hulgas seatud eesmärgiks luua õiguskeskkond, mis stimuleeriks erainvesteeringuid digitaalse ühenduvuse võrkudesse. Sellegipoolest on selge, et paljudes liidu piirkondades ei ole võrkude väljaarendamine majanduslikult otstarbekas – seda mitmesuguste selliste tegurite tõttu nagu kauge asukoht ning territoriaalne ja geograafiline eripära, väike rahvastikutihedus ning mitmesugused sotsiaal-majanduslikud tegurid, ***ning seetõttu nõuab see kiiremas korras suurema tähelepanu pööramist***. Seetõttu tuleks programmi kohandada nii, et see aitaks kaasa nende gigabitiühiskonna strateegias esitatud strateegiliste eesmärkide saavutamisele, ***mille eesmärk on samuti aidata kaasa maa- ja linnapiirkondade tasakaalustatud arengu saavutamisele***, ning täiendaks toetust, mis ülisuure läbilaskevõimega võrkudele on ette nähtud muude programmidega, eelkõige ERFist, Ühtekuuluvusfondist ja InvestEU fondist.
- (23) Ehkki kõik internetiga ühendatud digitaalse ühenduvuse võrgud on olemuselt üleeuroopalised – seda peamiselt rakenduste ja nende võimaldatavate teenuste toimimise

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 283/2014, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonitaristu valdkonna võrke hõlmavaid suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1336/97/EÜ (ELT L 86, 21.3.2014, lk 14).

² COM(2016)0587.

³ ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (ELT L 321, 17.12.2018, lk 36).***

tõttu, tuleks programmi alusel antava toetuse puhul esikohale seada meetmed, mis eeldatavalt mõjutavad kõige rohkem digitaalset ühtset turgu, pidades muu hulgas silmas seda, et need on kooskõlas gigabitiühiskonna strateegiat käsitlevas teatises esitatud eesmärkidega, aga ka majanduse ja ühiskonna digiteerumist, võttes arvesse turuhäireid ja täheldatud rakendamistakistusi.

- (24) Koolid, ülikoolid, raamatukogud, kohalikud, piirkondlikud või riiklikud ametiasutused, põhilised avalike teenuste osutajad, haiglad ja meditsiinikeskused, transpordisõlmed ja digilahendusi aktiivselt kasutavad ettevõtted on üksused ja kohad, mis võivad suunata oma asukoha olulisi sotsiaal-majanduslikke arengutendentse, ***muu hulgas maapiirkondades ja hõredalt asustatud piirkondades***. Sellised sotsiaal-majanduslikud keskused peavad eelisjärjekorras saama gigabitiühenduse, et tagada parimate teenuste ja rakenduste kättesaadavus Euroopa kodanikele, ettevõtjatele ja kohalikele kogukondadele. Programm peaks toetama ***juurdepääsu väga suure läbilaskevõimega võrkudele, sealhulgas 5G- ja muudele tipptasemel ühenduvussüsteemidele, mis on võimelised pakkuma nendele sotsiaal-majanduslikele keskustele gigabitiühendust***, et maksimeerida nende positiivset mõju ***nende piirkondade*** majandusele ja ühiskonnale laiemalt, sealhulgas tekitades ***kasutajate*** suurema nõudluse ühenduvuse ja teenuste järele.
- (24a) ***Digitaalse ühtse turu kitsaskohtadeks ja kasutamata potentsiaaliks on kogu liidu territooriumil asuvad ühendamata piirkonnad***. Enamikus maa- ja äärepoolseimates piirkondades võib kvaliteetsel internetiühendusel olla tähtis roll digitaalse lõhe, isoleerituse ning rahvastiku äravoolu ärahoidmisel, kuna see vähendab kaupade tarnimise ja teenuste osutamise kulusid ning osaliselt kompenseerib kauge asukoha. Kvaliteetne internetiühendus on vajalik uute majandusvõimaluste ärakasutamiseks, näiteks täppispõllumajandusega tegelemiseks või biomajanduse arendamiseks maapiirkondades. Programm peaks tagama Euroopas kõikidele maal ja linnas asuvatele kodumajapidamistele väga suure läbilaskevõimega püsi- või traadita ühenduse, keskendudes sellistele ühendustele, mille puhul täheldatakse teatavaid turutõrkeid ja mida on võimalik luua vähese osatähtsusega toetuste abil. ***Programmiga toetatavate meetmete koostoime maksimeerimiseks tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta asjaomases piirkonnas asuvate sotsiaal-majanduslike keskuste kontsentratsiooni taset ja hõlmatused loomiseks vajalikku rahastamise taset. Lisaks peaks programm püüdma hõlmata kodumajapidamisi ja territooriume võimalikult laialdaselt, sest juba hõlmatud piirkonnas esinevaid lünki hiljem täita ei ole majanduslikult otstarbekas***.

- (25) Algatuse WiFi4EU edule tuginedes tuleks programmi raames ka edaspidi toetada kvaliteetset tasuta, **turvalist** ja traadita internetiühendust kohalikes avaliku elu keskustes, sealhulgas sellistes avaliku sektori ülesandeid täitvates üksustes nagu riigiasutused, avalike teenuste pakkujad ja avalikkusele ligipääsetavad välialad, et suurendada liidu digitaalset kohalolu kohalikes kogukondades.
- (25a) ***Digitalistu on oluline innovatsiooni alus. Selleks et maksimeerida programmi mõju, peaks see keskenduma taristu rahastamisele. Digitaalsed üksikteenused ja -rakendused, nagu need, mis hõlmavad mitmesuguseid hajusraamatu tehnoloogiaid või tehisintellekti rakendamist, tuleks seetõttu jätta programmi kohaldamisalast välja ja selle asemel, kui see on asjakohane, tuleks neid käsitleda selliste muude vahendite kaudu nagu digitaalse Euroopa programm. Samuti on oluline maksimeerida eri programmide vaheline koostoime.***
- (26) Selleks et eeldatava järgmise põlvkonna digiteenused (näiteks asjade interneti teenused ja rakendused, mis peaksid tooma märkimisväärset kasu eri sektoritele ja kogu ühiskonnale) oleksid elujõulised, on vaja katkematut piiriülest hõlmatust 5G-**süsteemidega**, pidades eelkõige silmas seda, et kasutajatele ja seadmetele oleks internetiühendus tagatud ka siis, kui nad ühest kohast teise liiguvad. Samas on endiselt selgusetu, kuidas jagada 5G-süsteemide kasutuselevõtu kulusid kõnealuste sektorite vahel, ja kommertskasutusega kaasnevad riskid on mõnes olulises valdkonnas väga suured. Ühendatud liikuvuse valdkonna uute rakenduste esimese etapi põhiteemad on maanteekoridorid ja raudteeühendused, mistõttu kuuluvad need esmatähtsad piiriülesed projektid programmi alusel rahastamisele.
- I**
- (28) Vajalikud on elektroonilise side tuumikvõrgud, sealhulgas merekaablid, mis ühendavad Euroopa territooriume muude mandrite kolmandate riikidega või ühendavad Euroopa saari, **äärepoolseimaid piirkondi või ülemeremaid ja -territooriume, sealhulgas liidu territoriaalvete ja liikmesriikide majandusvööndi kaudu**, et tagada selle elutähtsa taristu üliohtus ning suurendada liidu digivõrkude läbilaskevõimet ja töökindlust, **aidates samuti suurendada territoriaalset ühtekuuluvust**. Ilma avaliku sektori toetuseta on sellised projektid aga tihti majanduslikult ebaotstarbekad. **Lisaks peaks toetus olema kättesaadav selleks, et täiendada Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötlemise ressursi piisava läbilaskevõimega terabitiühendusega.**

- (29) Meetmetega, mis aitavad kaasa digitaalse ühenduvuse taristuga seotud ühishuviprojektide elluviimisele, võetakse kasutusele konkreetse projekti jaoks *parim ja* sobivaim *olemasolev* tehnoloogia, *mis annab parima* tasakaalu andmevoo läbilaskevõime, edastamise turvalisuse, võrgu töökindluse ja kulutõhususe seisukohast parimate tiptasemel tehnoloogialahenduste vahel, ning need meetmed tuleks käesolevas määruses sätestatud kriteeriumidele vastavate tööprogrammide kaudu seada esikohale. Sotsiaal-majandusliku ja keskkonnakasu maksimeerimise huvides võib väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtmisel hõlmata ka passiivtaristu. Meetmete prioriseerimisel võetakse arvesse ühenduvuse võimalikku positiivset ülekanduvat mõju, näiteks kui kasutusele võetud projekt annab suurema majandusliku põhjenduse selliste tulevaste projektide kasutuselevõtuks, millega hõlmatakse seni kaasamata territooriumid ja elanikkond.
- (30) Liit on välja töötanud oma satelliidipõhise positsioneerimis-, navigatsiooni- ja sünkroniseerimistehnoloogia (EGNOS/Galileo) ning Maa jälgimise süsteemi (Copernicus). EGNOS/Galileo ja Copernicus pakuvad täiustatud teenuseid, millest saavad olulist majanduslikku kasu nii avaliku kui ka erasektori kasutajad. Seepärast peaksid kõik programmi raames rahastatavad transpordi-, energeetika- ja digitaristu meetmed, mis kasutavad positsioneerimis-, navigatsiooni- ja sünkroniseerimistehnoloogiat või Maa jälgimise teenuseid, tehniliselt ühilduma süsteemidega EGNOS/Galileo ja Copernicus.
- (31) Praegu programmi raames 2017. aastal käivitatud esimese segarahastamist käsitleva projektikonkursi positiivsed tulemused kinnitasid, et ELi toetuste kasutamine koos rahaliste vahenditega, mis saadakse Euroopa Investeeringuspangalt või riiklikelt tugipankadelt või muudelt arenguabi andvatelt ja avaliku sektori finantsasutustelt ning erasektori finantsasutustelt ja investoritelt, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerlussuhete alusel, on asjakohane ja annab lisaväärtust. ***Segarahastamine peaks aitama ligi meelitada erasektori investeeringuid ja võimendama avaliku sektori üldist panust kooskõlas InvestEU programmi eesmärkidega.*** Seepärast tuleks programmiga jätkuvalt ***toetada meetmeid***, mis võimaldavad ühendada ELi toetusi ja muid rahastamisallikaid. ***Transpordisektoris ei tohi segarahastamistoimingud ületada 10 % sellele artikli 4 lõike 2 punkti a alapunktis i eraldatud rahastamispaketist.***
- (31a) ***Transpordisektoris võib segarahastamistoiminguid kasutada artikli 9 lõike 2 punktis b loetletud aruka, koostalitlusvõimelise, säästva, kaasava, juurdepääsetava, ohutu ja turvalise liikuvusega seotud meetmeteks.***

- (32) Käesoleva programmi poliitikaeesmärke täidetakse ka InvestEU fondi poliitikaharu(de)sse kuuluvate rahastamisvahendite ja eelarvetagatisega. Programmi meetmeid tuleks kasutada ***investeeringute soodustamiseks, tegeledes*** turutõrgete või ebaoptimaalsete ***investeeringusolukordadega, eelkõige juhul, kui meetmed ei ole majanduslikult tasuvad, tehes seda*** proportsionaalsel viisil ja erasektori rahalisi vahendeid dubleerimata või välja tõrjumata, ning neil ***peaks*** olema selge Euroopa lisaväärtus.
- (33) Selleks et soodustada innovatsioonitsükli terviklikku arengut, on vaja tagada ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammide raames väljatöötatud innovatiivsete lahenduste ning Euroopa ühendamise rahastust toetatavate innovatiivsete lahenduste vastastikune täiendavus. Koostoime programmiga „Euroopa horisont“ aitab selleks tagada järgmise: a) selgitatakse välja ELi transpordi-, energeetika- ja digisektori teadus- ja innovatsioonivajadused ning kehtestatakse need programmi „Euroopa horisont“ strateegilise planeerimise raames; b) Euroopa ühendamise rahastust toetatakse transpordi-, energeetika- ja digitaristu innovatiivse tehnoloogia ja innovatiivsete lahenduste, eelkõige programmi „Euroopa horisont“ raames väljatöötatavate tehnoloogialahenduste ulatuslikku arendamist ja kasutuselevõttu; c) lihtsustatakse teabe ja andmete vahetamist programmi „Euroopa horisont“ ja Euroopa ühendamise rahastu vahel, seades näiteks tähelepanu keskmesse programmi „Euroopa horisont“ raames väljatöötatud tehnoloogialahendused, mis on valmis turustamiseks ja mille võiks edaspidi kasutusele võtta Euroopa ühendamise rahastu kaudu.
- (34) Käesoleva määrusega kehtestatakse kogu ajavahemikku 2021–2027 hõlmav rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendi ja nõukogu peamine juhised [reference to be updated as appropriate according to the new inter-institutional agreement: Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel 2. detsembril 2013. aastal eelarvedistsipliini, eelarvealase koostöö ning usaldusväärse finantsjuhtimise kohta sõlmitud institutsioonidevahelise kokkuleppe¹ punkti 17 tähenduses].
- (35) Liidu tasandil moodustab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta raamistiku, milles tehakse kindlaks riikide reformiprioriteedid ja jälgitakse nende rakendamist. Liikmesriigid töötavad välja oma mitmeaastase investeerimisstrateegia nende reformiprioriteetide toetamiseks. Need strateegiad tuleks esitada koos iga-aastaste riiklike

¹ ELT C 373, 20.12.2013, lk 1.

reformikavadega, et anda ülevaade prioriteetsetest investeerimisprojektidest, mida tuleb riiklikest ja/või liidu vahenditest toetada, ja et neid projekte koordineerida. Samuti peaksid need olema suunatud sellele, et liidu rahalisi vahendeid kasutataks järjekindlalt ja vajaduse korral maksimeeritaks lisaväärtus, mis saadakse eeskätt programmidest, mida liit toetab ERFist, Ühtekuuluvusfondist, Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendist, InvestEU fondist ja Euroopa ühendamise rahastust. Vastavalt asjaoludele tuleks rahalist toetust kasutada ka kooskõlas liidu ja riiklike energia- ja kliimakavadega.

- (36) Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse horisontaalseid finantsreegleid, mille Euroopa Parlament ja nõukogu on võtnud vastu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 322 alusel. Need reeglid on sätestatud finantsmääruses ning neis on sätestatud eelkõige eelarve koostamise ja täitmise kord toetuste, hangete, auhindade ja kaudse eelarve täitmise kaudu ning on ette nähtud finantshalduses osalejate vastutuse kontrollimine. ELi toimimise lepingu artikli 322 kohaselt vastu võetud reeglites on käsitletud ka liidu eelarve kaitsmist juhul, kui liikmesriikides esineb üldisi puudusi õigusriigi toimimises, sest õigusriigi põhimõtte austamine on usaldusväärse finantsjuhtimise ja tulemusliku ELi-poolse rahastamise oluline eeltingimus.
- (37) Käesoleva määrusega ette nähtud rahastamisliikide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda nende võimest saavutada meetmete erieesmärgid ja tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollidega seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmise riski. See peaks hõlmama kindlasummaliste maksete, kindlamääraliste maksete ja ühikuhindade kasutamise kaalumist ning finantsmääruse artikli 125 lõike 1 kohase kuludega sidumata rahastamise kasutamist.
- (38) Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvad kolmandad riigid võivad liidu programmides osaleda koostöö raames, mis loodi Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga, milles on sätestatud nende programmide rakendamine kõnealuse lepingu kohaselt tehtava otsuse alusel. Kolmandad riigid võivad osaleda ka muude õiguslike vahendite alusel. Käesolevas määruses tuleks kehtestada erisäte, et anda vastutavale eelarvevahendite käsutajale, Euroopa Pettustevastasele Ametile (OLAF) ja Euroopa Kontrollikoja õigused ja juurdepääs, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks.
- (39) Finantsmääruses kehtestatakse toetuste andmise reeglid. Selleks et võtta arvesse programmiga toetatavate meetmete eripära ja tagada nende järjekindel rakendamine

programmiga hõlmatud sektorites, on vaja ette näha lisanäitajad seoses meetmete rahastamiskõlblikkuse ja hindamiskriteeriumidega. ***Tegevuste valimise ja nende rahastamise puhul tuleks järgida üksnes käesolevas määruses ja finantsmääruses sätestatud tingimusi. Ilma finantsmäärusest erandit tegemata võidakse tööprogrammides ette näha lihtsustatud menetlus.***

- (39a) ***Finantsmääruse kohaselt määratakse valiku- ja hindamiskriteeriumid kindlaks tööprogrammides. Transpordisektoris tuleks projekti kvaliteeti ja asjakohasust hinnates võtta arvesse ka selle eeldatavat mõju ELi ühenduvusele, selle vastavust ligipääsetavusnõuetele ja selle strateegiat seoses tulevaste hooldusvajadustega.***
- (40) Vastavalt finantsmäärusele, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013¹, nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2988/95², nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96³ ja nõukogu määrusele (EL) 2017/193⁴ tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise ja pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, kaotatud, alusetult väljamakstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) korraldada haldusjuurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013 ning nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja neis määrustes sätestatud korras, et teha kindlaks, kas on esinenud pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib Euroopa Prokuratuur uurida pettusi ja muid kuritegusid, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

² Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

³ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

⁴ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371¹.

Finantsmääruse kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikoja vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annaksid samaväärsed õigused.

- (41) Vastavalt [reference to be updated as appropriate according to the new decision on OCTs: nõukogu otsuse 2013/755/EL² artiklile 94] on ülemeremaal ja -territooriumidel asutatud isikud ja üksused rahastamiskõlblikud, kui programmi eeskirjadest ja eesmärkidest või võimalikest kokkulepetest liikmesriigiga, millega vastav ülemeremaa või -territoorium on seotud, ei tulene teisiti.
- (42) Liit peaks püüdma saavutada sidususe ja koostoime oma välispoliitikaprogrammidega, sealhulgas ühinemiseelse abiga, lähtudes kohustustest, mis on esitatud teatistes „Lääne-Balkani riikide reaalne ELiga ühinemise väljavaade ning ELi tõhustatud koostöö nende riikidega“³.
- (43) Kui kolmandad riigid või kolmandates riikides asutatud üksused osalevad ühishuviprojekte või piiriüleseid taastuvenergiaprojekte rakendada aitavates meetmetes, peaks rahaline toetus olema kättesaadav üksnes juhul, kui see on hädavajalik kõnealuste projektide eesmärkide saavutamiseks. *Mis puudutab piiriüleseid taastuvenergiaprojekte, siis tuleks ühe või mitme liikmesriigi ja kolmanda riigi (sealhulgas energiaühenduse) vahelises koostöös järgida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/XXX [taastuvenergia direktiiv] artiklis 11 sätestatud tingimusi seoses vajadusega füüsilise ühenduse järele ELiga.*
- (43a) *Komisjoni 2017. aasta oktoobri teatistes „Kuidas rakendada Euroopa riigihanked kogu Euroopa teenistusse“⁴ märgitakse, et EL on maailma kõige avatum hanketurg, kuid*

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

² ELT L 344, 19.12.2013, lk 1.

³ COM(2018)0065.

⁴ *Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kuidas rakendada Euroopa riigihanked kogu Euroopa teenistusse“ (COM(2017)0572).*

tema ettevõtete pääs teiste riikide turgudele ei ole mitte alati vastastikune. Euroopa ühendamise rahastu toetusesaajad peaksid seetõttu kasutama täielikult ära direktiivi 2014/25/EL pakutavaid strateegiliste hangete võimalusi.

- (44) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe¹ punktidele 22 ja 23 tuleb programmi hinnata teabe alusel, mis on kogutud konkreetsete järelevalvenõuete alusel, ***nagu kliimaseire***, vältides samal ajal ülereguleerimist ja halduskoormust, eelkõige liikmesriikides. Komisjon peaks korraldama hindamised ning edastama nende tulemused Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, et hinnata rahastamise tulemuslikkust ja tõhusust ning selle mõju programmi üldeesmärkide saavutamisele ***ja teha vajalikud kohandused***.
- (45) Selleks et ***hinnata*** programmi raames tehtud ***edusamme*** käesolevas määruses sätestatud üld- ja erieesmärkide saavutamisel ***ja anda neist aru ning tutvustada programmi saavutusi***, tuleks rakendada ***mõõdetavaid*** näitajaid sisaldavaid ***läbipaistvaid, kontrollitavaid ja nõuetekohaseid*** järelevalve- ja aruandlusmeetmeid. Selline tulemusaruannete süsteem peaks tagama, et programmi rakendamise ja selle tulemuste järelevalve andmeid ***saab kasutada tehtud edusammude ja esinenud raskuste põhjalike analüüside koostamiseks ning et neid andmeid ja tulemusi*** kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal. Programmi seisukohast asjakohaste andmete kogumiseks tuleb liidu vahendite saajatele kehtestada proportsionaalsed aruandlusnõuded.
- (45a) ***Programmi tuleks rakendada tööprogrammidega. Komisjon peaks võtma 31. detsembriks 2020 vastu esimesed mitmeaastased tööprogrammid, mis sisaldavad programmi esimese kolme aasta projektikonkursside ajakava, nende teemasid ja soovituslikku eelarvet, samuti eeldatavat raamistikku, mis hõlmab kogu programmitöö perioodi.***

¹ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel 13. aprillil 2016 sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe (ELT L 123, 12.5.2016, lk 1).

- (46) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused tööprogrammide vastuvõtmiseks. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011¹.
- (47) Selleks et vajaduse korral kohandada programmi järelevalveks kasutatavaid näitajaid, transpordisektoris igale erieesmärgile eraldatud eelarvevahendite soovituslikke protsendimäärasid ja transpordi üldvõrgu koridoride määratlust, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu õigusakte käesoleva määruse lisa I, II ja III osa muutmiseks. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (48) Seepärast tuleks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 selguse huvides kehtetuks tunnistada. Samas peaks määruse (EL) nr 1316/2013 (millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 913/2010² lisa) artikkel 29 kaubaveokoridoride loetelu osas kehtima jääma.
- (49) Selleks et käesoleva määrusega ettenähtud rakendusakte oleks võimalik õigel ajal vastu võtta, peab määrus jõustuma kohe pärast selle avaldamist,

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2010. aasta määrus (EL) nr 913/2010 konkurentsivõimeliseks kaubaveoks kasutatava Euroopa raudteevõrgustiku kohta (ELT L 276, 20.10.2010, lk 22).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK
ÜLDSÄTTED

Artikkel 1
Reguleerimisese

Käesoleva määrusega luuakse Euroopa ühendamise rahastu (edaspidi „programm“).

Selles sätestatakse programmi eesmärgid, eelarve aastateks 2021–2027, liidupoolse rahastamise vormid ja sellise rahastamise eeskirjad.

Artikkel 2
Mõisted

Käesolevas määruks kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „meede“ – mis tahes rahaliselt ja tehniliselt sõltumatu määratletud ning ajaliselt piiritletud tegevus, mis on vajalik projekti rakendamiseks;
- b) „alternatiivkütused“ – direktiivi 2014/94/EL artikli 2 punktis 1 määratletud alternatiivkütused **kõigi transpordiliikide jaoks**;
- ca) „toetusesaaja“ – juriidilise isiku staatusega üksus, kellega on sõlmitud toetusleping;
- d) „segarahastamistoiming“ – ELi eelarvest toetatavad meetmed, sealhulgas määruse (EL, Euratom) 2018/XXX (edaspidi „finantsmäärus“) artikli 2 punkti 6 kohased segarahastamisvahendid, milles kombineeritakse tagastamatus vormis antav toetus ja/või ELi eelarvest toetatavad rahastamisvahendid **ja/või eelarvetagatised** arengut rahastavate asutuste või muude avalik-õiguslike finantseerimisasutuste ning erasektori finantseerimisasutuste või investorite tagasimakstava toetusega;
- e) „üldvõrk“ – määruse (EL) nr 1315/2013 II peatüki kohaselt kindlaks määratud transporditaristu;

- f) „põhivõrk“ – määruse (EL) nr 1315/2013 III peatüki kohaselt kindlaks määratud transporditaristu;
- g) „põhivõrgukoridorid“ – põhivõrgu kooskõlastatud rakendamist lihtsustav vahend vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 IV peatükis sätestatule ja käesoleva määruse lisa III osas esitatud loetelule;
- ga) **„piiriülene ühendus“ – transpordisektoris ühishuvi pakkuv projekt, mis tagab TEN-T võrgu katkematuse liikmesriikide vahel või liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel;**
- gb) **„puuduv ühendus“ – kõigi transpordiliikide puhul TEN-T võrgu puuduv lõik või põhi- või üldvõrgu ühendust TEN-T koridoridega tagav transpordilõik, mis ei võimalda TEN-T võrgu katkematust või sisaldab üht või mitut kitsaskohta, millel on kahjulik mõju TEN-T võrgu katkematusele;**
- gc) **„kahesuguse kasutusega taristu“ – transpordivõrgu taristu, mis vastab nii tsiviil- kui ka kaitseotstarbelistele vajadustele;**
- h) „piiriülene taastuvenienergiaprojekt“ – projekt, mis on välja valitud või vastab tingimustele, et saada välja valitud **vähemalt kahe liikmesriigi vahelise** koostöölepingu või mõne muu kokkuleppe või **vähemalt ühe liikmesriigi** ja direktiivi **(EL) 2018/2001 artiklites 8, 9, 11 ja 13** määratletud **kolmanda riigi või** kolmandate riikide vaheliste kokkulepete alusel taastuvenienergia kavandamise või kasutuselevõtu valdkonnas kooskõlas käesoleva määruse lisa IV osas sätestatud kriteeriumidega;
- ha) **„energiatõhususe esikohale seadmine“ – energiatõhususe esikohale seadmine, nagu on osutatud määruse (EL) 2018/1999 artikli 2 punktis 18;**
- i) „digitaalse ühenduvuse taristu“ – väga suure läbilaskevõimega võrgud, 5G-süsteemid, ülikvaliteetne kohalik traadita internetiühendus, tuumikvõrgud ning transpordi- ja energiataristuga otseselt liidetud toimivad digiplatvormid;
- j) „5G-süsteemid“ – digitaristu elementide kogum, mis põhineb mobiilside ja traadita side tehnoloogia üleilmselt kokkulepitud standarditel ning mida kasutatakse täiustatud käitamiskarakteristikutega, näiteks väga suure andmeedastuskiiruse ja läbilaskevõimega, lühikese latentsusajaga **ühendustega** ning **ülitöökindlate** ühenduvusteenuste ja lisaväärtusega teenuste puhul või paljude omavahel ühendatud seadmete töö toetamiseks;

- k) „5G-koridor“ – maantee-, **raudtee-** või **siseveeteetranspordi** marsruut, mis on täielikult hõlmatud digitaalse ühenduvuse taristuga, eelkõige 5G-süsteemidega, ning võimaldab katkematult osutada koostoimivaid digiteenuseid, näiteks ühendatud ja automatiseeritud liikuvusteenuseid, samalaadseid aruka liikuvuse raudteeteenuseid **või digitaalset ühenduvust siseveeteedel**;
- l) „transpordi- ja energiataristuga otseselt seotud toimivad digiplatvormid“ – füüsilised ja virtuaalsed info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi „IKT“) vahendid, mida kasutatakse lisaks kommunikatsioonitaristule ning mis toetavad transpordi- ja/või energiataristu andmete voogu, säilitamist, töötlemist ja analüüsi;
- m) „ühishuviprojekt“ – määrustes (EL) nr 1315/2013 või (EL) nr 347/2013 või käesoleva määruse artiklis 8 määratletud projekt;
- n) „uuringud“ – projekti rakendamise ettevalmistamiseks vajalik tegevus, nt ettevalmistavad, kaardistamis-, teostatavus- ja hindamisuuringud, katsed ning kinnitavad uuringud, sh tarkvara kujul, ning kõik muud tehnilised tugimeetmed, sh eeltööd, et projekt määratleda ja seda arendada ning otsustada selle rahastamise üle, nt asjaomaseid asukohti käsitleva eelteabe kogumine ning finantspaketi ettevalmistamine;
- o) „sotsiaal-majanduslikud keskused“ – üksused, mis tänu oma eesmärgile, laadile või asukohale võivad otseselt või kaudselt anda olulist sotsiaal-majanduslikku kasu oma ümbruskonna **või oma mõjupiirkonna** kodanikele, ettevõtjatele ja kogukondadele;
- p) „kolmas riik“ – riik, mis ei ole Euroopa Liidu liikmesriik;
- q) „väga suure läbilaskevõimega võrk“ – direktiivi (EL) 2018/172 artikli 2 punktis 2 määratletud võrk;
- r) „tööd“ – koostisosade, süsteemide ja teenuste, sh tarkvara ostmine, tarnimine ja kasutuselevõtmine ning projektiga seotud arendus-, ehitus- ja paigaldustegevus, paigaldiste vastuvõtmine ning projekti käivitamine.

Artikkel 3

Eesmärgid

1. Programmi üldeesmärk on **rajada**, arendada ja ajakohastada üleeuroopalisi transpordi-, energia- ja digivõrke, **viia nende rajamine lõpule** ning soodustada piiriülest koostööd

taastuenergia valdkonnas, võttes arvesse pikaajalisi dekarboniseerimiskohustusi, *Euroopa konkurentsivõime suurendamist, arukat, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu, territoriaalset, sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust, juurdepääsu siseturule ja selle integreerimist* ning pannes rõhku *transpordi-, energeetika- ja digisektori* koostoimele.

2. Programmi erieesmärgid on järgmised:

a) transpordisektoris:

- i) *kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 eesmärkidega* aidata arendada ühishuviprojekte, mis on seotud tõhusate, omavahel ühendatud *ja mitmeliigiliste* võrkudega ning taristuga aruka, *koostalitlusvõimelise*, säästva, kaasava, *juurdepääsetava*, ohutu ja turvalise liikuvuse jaoks;
- ii) kohandada *üleeuroopalise transpordivõrgu osad transporditaristu kahesugusele kasutusele, et parandada nii tsiviil- kui ka sõjaväelist liikuvust;*

- b) energeetikasektoris aidata arendada ühishuviprojekte, mis on seotud *tõhusa ja konkurentsipõhise* energia siseturu parema loimimisega, piiri- ja sektoriüleste võrkude koostalitlusega, soodustades *majanduse* dekarboniseerimist, *edendades energiatõhusust* ja tagades varustuskindluse, ning lihtsustada piiriülest koostööd *energeetika, sealhulgas* taastuenergia valdkonnas;
- c) digisektoris aidata *arendada ühishuviprojekte, mis on seotud ohutute ja turvaliste* väga suure läbilaskevõimega *digivõrkude* ja *5G-süsteemide kasutuselevõtmisega*, et suurendada digitaalsete tuumikvõrkude töökindlust ja läbilaskevõimet ELi territooriumil, ühendades need naaberterritooriumidega, ning digiteerida transpordi- ja energiavõrk.

Artikkel 4

Eelarve

- 1. Rahastamispakett programmi rakendamiseks aastatel 2021–2027 on **43 850 768 000 eurot püsivhindades (XXX eurot jooksevhindades)**.
- 2. See summa jaotatakse järgmiselt:

- a) **33 513 524 000** eurot **püsivhindades (XXX eurot jooksevhindades)** artikli 3 lõike 2 punktis a osutatud erieesmärkide jaoks ja sellest:
- i) **17 746 000 000** eurot **püsivhindades (XXX eurot jooksevhindades)** saadakse Euroopa strateegiliste investeeringute valdkonnast;
 - ii) **10 000 000 000 eurot püsivhindades (11 285 493 000 eurot jooksevhindades)** paigutatakse ümber Ühtekuuluvusfondist ja seda kasutatakse kooskõlas käesoleva määrusega üksnes Ühtekuuluvusfondist toetuse saamise tingimustele vastavates liikmesriikides;
 - iii) **5 767 524 000 eurot püsivhindades (6 500 000 000 eurot jooksevhindades)** saadakse kaitsevaldkonnast artikli 3 lõike 2 punkti a alapunktis ii osutatud erieesmärgi jaoks;
- b) **8 650 000 000** eurot eraldatakse artikli 3 lõike 2 punktis b osutatud erieesmärkide jaoks ja sellest **15 %** piiriüleste taastuvenergiaprojektide jaoks, ***eeldusel et turg selle kasutusele võtab. Kui 15 % künnis on saavutatud, suurendab Euroopa Komisjon seda summat kuni 20 %-ni, eeldusel et turg selle kasutusele võtab;***
- c) **2 662 000 000** eurot **püsivhindades (3 000 000 000 eurot jooksevhindades)** eraldatakse artikli 3 lõike 2 punktis c osutatud erieesmärkide jaoks.
3. Komisjon ei tohi lõike 2 punkti a alapunktis ii osutatud summast kõrvale kalduda.
4. ***Kuni 1 %*** lõikes 1 osutatud ***summast*** võib kasutada programmi ja sektoripõhiste suuniste rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, järelevalve-, kontrolli-, auditeerimis- ja hindamistoiminguteks, sealhulgas ettevõtte infotehnoloogiasüsteemide jaoks. Samuti võib neid summasid kasutada projektide ettevalmistamist toetavate meetmete rahastamiseks, ***eelkõige projektiarendajate nõustamiseks rahastamisvõimaluste alal, et aidata neil projekti rahastamist struktureerida.***
5. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuva tegevusega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitmele aastale.

6. Ilma et see piiraks finantsmääruse kohaldamist, võivad esimesse tööprogrammi lisatud projektidest tulenevate meetmete kulutused olla rahastamiskõlblikud alates 1. jaanuarist 2021.
7. Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud summat rakendatakse kooskõlas käesoleva määrusega, kui lõikest 8 ei tulene teisiti ja ilma, et see piiraks artikli 14 lõike 2 punkti b kohaldamist.
8. Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud **summade puhul järgitakse** kuni 31. detsembrini **2022** rahastamiskõlblike projektide valimisel Ühtekuuluvusfondist riikidele tehtavaid eraldisi **■**. Alates 1. jaanuarist **2024** tehakse Euroopa ühendamise rahastusse üle kantud vahendid, mis ei ole transpordiprojektidele määratud, **konkurentsipõhiselt** kättesaadavaks kõigile liikmesriikidele, kes vastavad Ühtekuuluvusfondist toetuse saamise tingimustele, et nad saaksid rahastada transporditaristu projekte kooskõlas käesoleva määrusega.
- 8a. Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud summat ei kasutata sektoriüleste tööprogrammide ega segarahastamistoimingute rahastamiseks.**
9. Vahendid, mis on liikmesriikidele eraldatud eelarve jagatud täitmise korras, võib liikmesriikide palvel kanda üle programmile. Komisjon haldab neid vahendeid otse finantsmääruse [artikli 62 lõike 1 punkti a] või kaudselt kõnealuse artikli lõike 1 punkti c alusel. **Nende** vahendite kasutamisel **peetakse** silmas asjaomase liikmesriigi huve.
- 9a. Ilma et see piiraks artikli 4 lõike 9 kohaldamist, võib digisektoris vahendid, mis on liikmesriikidele eraldatud eelarve jagatud täitmise korras, kanda liikmesriikide taotluse alusel üle programmile, sealhulgas selleks, et võimaluse korral täiendada artikli 9 lõike 4 kohaselt rahastamiskõlblike meetmete rahastamist kuni 100 % ulatuses rahastamiskõlblike kulude kogusummast, ilma et see piiraks finantsmääruse artiklis 190 sätestatud kaasrahastamise põhimõtet ja riigiabi eeskirju. Nende vahendite kasutamisel peetakse silmas üksnes asjaomase liikmesriigi huve.**

Artikkel 5

Programmiga ühinenud kolmandad riigid

1. Programmis võivad osaleda järgmised kolmandad riigid:

- a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmed, kes on ühtlasi Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) liikmed, vastavalt EMP lepingus sätestatud tingimustele;
- b) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid kooskõlas asjakohastes raamlepingutes, assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes kehtestatud üldpõhimõtete ja -tingimustega, mis käsitlevad nende osalemist liidu programmides, ning liidu ja nende riikide vahelistes rahvusvahelistes lepingutes sätestatud eritingimustega;
- c) Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud riigid kooskõlas asjakohastes raamlepingutes, assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes kehtestatud üldpõhimõtete ja -tingimustega, mis käsitlevad nende osalemist liidu programmides, ning liidu ja nende riikide vahelistes rahvusvahelistes lepingutes sätestatud eritingimustega;
- d) muud kolmandad riigid vastavalt tingimustele, mis on sätestatud erilepingus, millega reguleeritakse asjaomase kolmanda riigi osalemist liidu programmides, tingimusel et selle lepinguga
- on tagatud õiglane tasakaal liidu programmides osaleva kolmanda riigi osamaksete ja saadava kasu vahel;
 - on sätestatud programmides osalemise tingimused, sealhulgas eri programmide osamaksete ja halduskulude kalkulatsioon. Need osamaksed loetakse vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbeliseks tuluks;
 - ei ole kolmandale riigile antud otsustusõigust programmi üle;
 - on kindlustatud liidu õigused tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve;
 - ***tagatakse vastastikkuse põhimõtte juurdepääsul sarnastele programmidele kolmandates riikides, eelkõige riigihangetele.***

2. Lõikes 1 osutatud kolmandad riigid ja kõnealustes kolmandates riikides asutatud üksused ei tohi saada rahalist toetust käesoleva määruse alusel, välja arvatud juhul, kui see on hädavajalik konkreetse ühishuviprojekti eesmärkide saavutamiseks ja kui seda antakse

artiklis 19 osutatud tööprogrammides sätestatud tingimustel **ning vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 8 sätetele.**

Artikkel 6

ELi-poolse rahastamise rakendamine ja vormid

1. Programmi rakendatakse eelarve otsese täitmise korras vastavalt finantsmäärusele või eelarve kaudse täitmise korras koostöös finantsmääruse artikli [62 lõike 1 punktis c] osutatud asutustega.
2. Programmist võib anda rahalisi vahendeid **finantsmääruse kohaste** toetuste ja hangetena. **Sellest võidakse samuti toetada segarahastamistoiminguid** kooskõlas InvestEU määrusega ja finantsmääruse X jaotisega. **Transpordisektoris ei tohi liidu toetus segarahastamistoimingutele ületada 10 % artikli 4 lõike 2 punkti a alapunktis i osutatud eelarvesummast. Transpordisektoris võidakse segarahastamistoiminguid kasutada artikli 9 lõike 2 punktis b loetletud aruka, koostalitlusvõimelise, säästva, kaasava, juurdepääsetava, ohutu ja turvalise liikuvusega seotud meetmeteks.**
3. Komisjon võib osa programmi rakendamisest delegeerida rakendusametitele kooskõlas finantsmääruse artikliga [69], pidades silmas programmi haldamise ja tõhususe optimaalseid nõudeid transpordi-, energeetika- ja digisektoris.
4. Riski, mis on seotud vahendite saajale määratud vahendite tagasinõudmisega, võib katta vastastikuse kindlustusmehhanismi osamaksetega ning neid osamakseid käsitatakse piisava tagatisena finantsmääruse tähenduses. Kohaldatakse määruse XXX [successor of the Regulation on the Guarantee Fund] [artikli X] sätteid.

Artikkel 7

Piiriülesed taastuvenergiaprojektid

1. Piiriülesed taastuvenergiaprojektid **aitavad kaasa dekarboniseerimisele, energia siseturu väljakujundamisele ja varustuskindluse suurendamisele. Need projektid** lisatakse **vähemalt kahe liikmesriigi vahelisse** koostöölepingusse või mõnda muusse kokkuleppesse või **vähemalt ühe liikmesriigi** ja direktiivi (EL) 2018/2001 artiklites 8, 9, 11 ja 13 esitatud **kolmanda riigi või** kolmandate riikide vahelistesse kokkulepetesse. Need projektid määratakse kindlaks vastavalt käesoleva määruse lisa IV osas sätestatud **üldkriteeriumidele ja protsessile.**

2. Komisjon võtab 31. detsembriks 2019 kooskõlas käesoleva määruse artikli 23 punktiga d vastu delegeeritud õigusakti, et veelgi täpsustada (*ilma et see piiraks artiklis 13 sätestatud hindamiskriteeriumide kohaldamist*) *konkreetsed* valikukriteeriume ja sätestada projektide valimise üksikasjad, ning avaldab metoodika, kuidas hinnata projektide panust üldkriteeriumide täitmisse ning kuidas *koostada* lisa IV osas täpsustatud *kulude-tulude analüüs*.
3. Piiriüleste taastuveniagiaprojektide arendamiseks ja väljaselgitamiseks tehtavad uuringud kuuluvad rahastamisele käesoleva määruse alusel.
4. Piiriüleste taastuveniagiaprojektidega seotud ehitustööd kuuluvad rahastamisele liidu vahenditest, kui need projektid vastavad järgmistele lisakriteeriumidele:
- a) *projektipõhine* kulude-tulude *analüüs* vastavalt lisa IV osa punktile 3 *on kohustuslik kõikide toetatavate projektide puhul, seda tehakse läbipaistvalt, terviklikult ja täielikult ning sellega* tõendatakse olulist kulude kokkuhoidu ja/või tulu seoses süsteemide integreerimise, *keskkonnasäästlikkuse*, varustuskindluse või innovatsiooniga, ning
 - b) taotleja tõendab, et ilma toetuseta ei oleks võimalik projekti ellu viia või ei oleks projekt majanduslikult otstarbekas. Analüüsimisel võetakse arvesse kõiki toetuskavadest saadavaid tulusid.
5. Ehitustööde toetussumma peab olema proportsionaalne lisa IV osa punkti 2 alapunktis b osutatud kulude kokkuhoiu ja/või tuludega, *ei* tohi ületada summat, mis on vajalik projekti elluviimiseks või majandusliku otstarbekuse tagamiseks, *ja peab vastama artikli 14 lõike 3 sätetele*.
6. *Programmiga nähakse ette koordineeritud rahastamise võimalus direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 3 lõikes 5 osutatud taastuveniagi kasutuselevõttu toetava raamistikuga ning kaasrahastamine määruse (EL) 2018/1999 artiklis 33 osutatud liidu taastuveniagi rahastamismehhanismiga.*
- Komisjon hindab korrapäraselt vahendite kasutuselevõttu, pidades silmas piiriüleste taastuveniagiaprojektide jaoks artikli 4 lõike 2 punktis b ette nähtud võrdlussummat. Nimetatud hindamise järel kasutatakse piiriüleste taastuveniagiaprojektide ebapiisava turul kasutuselevõtmise korral piiriüleste taastuveniagiaprojektide jaoks kavandatud*

kasutamata eelarvet artikli 3 lõike 2 punktis b kindlaks määratud üleeuroopaliste energiavõrkude eesmärkide saavutamiseks artikli 9 lõikes 3 osutatud rahastamiskõlblike meetmete abil, ning alates 2024. aastast võib seda kasutada ka määruse (EL) 2018/1999 alusel loodud liidu taastuvenergia rahastamismehhanismi kaasrahastamiseks.

Komisjon kehtestab rakendusaktiga erieeskirjad piiriüleste taastuvenergiaprojektide osade kaasrahastamiseks Euroopa ühendamise rahastu ja määruse (EL) 2018/1999 artikli 33 alusel loodud rahastamismehhanismi vahel. Kohaldatakse artiklis 22 osutatud kontrollimenetlust.

Artikkel 8

Digitaalse ühenduvuse taristu valdkonna ühishuviprojektid

1. Digitaalse ühenduvuse taristu valdkonna ühishuviprojektid ***on projektid, mis*** aitavad ***eeldatavalt olulisel määral*** kaasa ***liidu strateegiliste ühenduvuseesmärkide*** saavutamisele ***ja/või millega luuakse võrgutaristu, mis toetab majanduse ja ühiskonna digiüleminekut, samuti Euroopa digitaalset ühtset turgu.***
 - 1a. ***Digitaalse ühenduvuse taristu valdkonna ühishuviprojektid vastavad järgmistele kriteeriumidele:***
 - a) ***need aitavad kaasa artikli 3 lõike 2 punktis c sätestatud erieesmärgi saavutamisele;***
 - b) ***need kasutavad konkreetse projekti jaoks parimat ja sobivaimat olemasolevat tehnoloogiat, mis annab parima tasakaalu andmevoo läbilaskevõime, edastamise turvalisuse, võrgu töökindluse, küberturvalisuse ja kulutõhususe seisukohast.***
2. Digitaalse ühenduvuse taristu valdkonna ühishuviprojektide arendamiseks ja väljaselgitamiseks tehtavad uuringud kuuluvad rahastamisele käesoleva määruse alusel.
3. Ilma et see piiraks artiklis 13 sätestatud hindamiskriteeriumide täitmist, lähtutakse rahastamisprioriteetide kindlaksmääramisel järgmistest kriteeriumidest:
 - a) prioriteediks seatakse meetmed, mis aitavad ***kooskõlas ELi strateegiliste ühenduvuseesmärkidega*** tagada ***■*** väga suure läbilaskevõimega ***võrkude, sealhulgas 5G- ja muu tipptasemel ühenduvuse kasutuselevõtu ja neile võrkudele juurdepääsu piirkondades, kus asuvad sotsiaal-majanduslikud keskused,*** võttes kooskõlas lisa

V osaga arvesse nende *ühenduvusega seotud vajadusi ning täiendavat loodavat hõlmatust, sealhulgas kodumajapidamisi. Sotsiaal-majanduslike keskuste puhul võib toetada eraldiseisvat võrgu kasutuselevõttu, välja arvatud juhtudel, kui see on majanduslikult ebaproportsionaalne või füüsiliselt teostamatu;*

- b) meetmed, mis aitavad tagada ülikvaliteetse kohaliku traadita internetiühenduse kohalikes kogukondades kooskõlas lisa V osaga;
- c) **■** prioriteediks *seatakse meetmed, mis soodustavad 5G-koridoride loomist* piki põhilisi *transpordimarsruute*, sealhulgas üleeuroopalises transpordivõrgus, *et tagada katvus piki* põhilisi transpordimarsruute, mis võimaldab katkematult osutada koostöimivaid digiteenuseid, *võttes tulevikku suunatud lähenemisviisi kasutades arvesse selle sotsiaal-majanduslikku tähtsust võrreldes kõigi praegu paigaldatud tehnoloogiliste lahendustega*. Toetust saada võivate projektide soovituslik loetelu on esitatud lisa V osas;
- d) projektid, mille eesmärk on liitu kolmandate riikidega ühendavate piiriüleste tuumikvõrkude **■** kasutuselevõtmine *või märkimisväärne täiustamine ning elektroonilise side võrkude ühenduste tugevdamine* liidu territooriumil, *sealhulgas merekaablite puhul*, seatakse tähtsuse järjekorda vastavalt sellele, kui suur on nende panus *selliste* elektroonilise side võrkude *paremasse toimimisse, töökindlusse ja väga suurde läbilaskevõimesse*;

■

- f) toimivate digiplatvormide väljaarendamist käsitlevate projektide puhul seatakse prioriteediks meetmed, mis põhinevad tiptasemel tehnoloogialahendustel, võttes arvesse koostalitluse, küberturvalisuse, andmekaitse ja taaskasutuse aspekte.

III PEATÜKK RAHASTAMISKÕLBLIKUS

Artikkel 9 Rahastamiskõlblikud meetmed

1. Rahastamiskõlblikud on üksnes meetmed, mis aitavad saavutada artiklis 3 osutatud eesmäärke, *võttes arvesse pikaajalisi dekarboniseerimiskohustusi*. Sellised meetmed

hõlmavad uuringuid, ehitustöid ja muid kaasmeetmeid, mis on vajalikud programmi haldamiseks ja rakendamiseks, ning sektoripõhiseid suuniseid. ***Uuringud on rahastamiskõlblikud vaid siis, kui need on seotud käesoleva programmi alusel rahastamiskõlblike projektidega.***

2. Transpordisektoris võib liit anda rahalist toetust käesoleva määruse alusel ***üksnes*** järgmistele meetmetele:

- a) ***meetmed, mis on seotud*** tõhusate, omavahel ühendatud, ***koostalitlusvõimeliste ja mitmeliigiliste*** võrkudega ***raudtee-, maantee-, sisevee- ja meretranspordi taristu arendamiseks:***
 - i) meetmed, millega rakendatakse põhivõrk kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 III peatükiga, sealhulgas meetmed, mis on seotud ***piiriüleste ja puuduvate ühendustega, nagu käesoleva määruse lisa III osas loetletud ühendused, ning*** määruse (EL) nr 1315/2013 II lisas määratletud põhivõrgu linnatranspordisõlmede, ***mitmeliigilise transpordi platvormide***, meresadamate, siseveesadamate, ***raudtee-/maanteeterminalide ja lennujaamade ühendustega***. Põhivõrgu rakendamise meetmed võivad hõlmata üldvõrgus asuvaid seonduvaid elemente, kui see on vajalik investeringute optimeerimiseks ja kooskõlas käesoleva määruse artiklis 19 osutatud tööprogrammides täpsustatud tingimustega;
 - ii) ***meetmed, mis on seotud*** üldvõrgu piiriüleste ***ühendustega*** kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 II peatükiga, ***nagu näiteks*** käesoleva määruse lisa III ***osa punktis 2*** loetletud lõigud, ***meetmed, millele on osutatud käesoleva määruse lisa III osa punktis 3, meetmed, mis on seotud üldvõrgu väljaarendamise uuringutega, ning meetmed, mis on seotud üldvõrgu mere- ja siseveesadamatega kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 II peatükiga;***
 - iii) ***meetmed TEN-T maha jäetud või lammutatud puuduvate piirkondlike piiriüleste raudteeühenduste taasloomiseks;***
 - iii) meetmed, millega rakendatakse ellu äärepoolseimates piirkondades asuvad üldvõrgu lõigud kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 II peatükiga, sealhulgas meetmed, mis on seotud määruse (EL) nr 1315/2013 II lisas määratletud

üldvõrgu asjaomaste linnatranspordisõlmede, meresadamate, siseveesadamate, **raudtee-/maanteeterminalide, lennujaamade ühenduste ja mitmeliigilise transpordi platvormidega;**

- iv) meetmed, millega toetatakse ühishuviprojekte, et ühendada üleeuroopaline transpordivõrk määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 8 lõikes 1 määratletud naaberriikide taristuvõrkudega;
- b) aruka, **koostalitlusvõimelise**, säästva, **mitmeliigilise**, kaasava, **juurdepääsetava**, ohutu ja turvalise liikuvusega seotud meetmed:
 - i) meetmed, millega toetatakse määruse (EL) nr 1315/2013 artiklis 21 sätestatud meremagistraale, **keskendudes piiriülesele lähimereveole;**
 - ii) meetmed, millega toetatakse **vastavate transpordiliikide** telemaatiliste rakenduste süsteeme ■ vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artiklile 31, **sealhulgas eelkõige:**
 - **raudteede puhul: Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteem (ERTMS);**
 - **siseveeteede puhul: jõeteabeteenused (RIS);**
 - **maanteetranspordi puhul: intelligentsed transpordisüsteemid (ITS);**
 - **meretranspordi puhul: laevaliikluse seire- ja teabesüsteem ning e-merendusteenused, kaasa arvatud ühtse liidese teenused, nagu meretranspordi ühtne liides, sadamakogukonna teabesüsteemid ja asjaomased tolliteabesüsteemid;**
 - **lennutranspordi puhul: lennuliikluse korraldamise süsteemid, eelkõige need, mis tulenevad SESARi süsteemist;**
 - iii) meetmed, millega toetatakse **jätkusuutlikke** kaubaveoteenuseid vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artiklile 32, **ning meetmed, millega vähendatakse raudtee-kaubaveoga kaasnevat müra;**
 - iv) meetmed, millega toetatakse uusi tehnoloogialahendusi ja innovatsiooni, sealhulgas automatiseerimist, täiustatud transporditeenuseid, eri

transpordiliikide integreerimist ja alternatiivkütuste taristut **kõigi transpordiliikide puhul** kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 artikliga 33;

- v) meetmed, millega kõrvaldatakse koostalitlustõkked, eriti koridori-/võrgumõju tagamisel, **vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 3 punktile o, sealhulgas pidades silmas raudtee-kaubaveo mahu suurendamise edendamist, sealhulgas automaatseid rööpapaari vahetamise seadmeid;**
- va) **meetmed, millega kõrvaldatakse koostalitlustõkked, eriti linnatranspordisõlmedes, nagu on määratletud määruse (EL) nr 1315/2013 artiklis 30;**
- vi) meetmed, millega rakendatakse ellu ohutut ja turvalist taristut ning liikuvussüsteemi, kaasa arvatud liiklusohutus, vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artiklile 34;
- vii) meetmed, millega suurendatakse transporditaristu vastupanuvõimet, **eelkõige kliimamuutustele ja loodusõnnetustele, ning vastupidavust küberturvalisusega seotud ohtudele;**
- viii) meetmed, millega parandatakse transporditaristule juurdepääsu **kõigi transpordiliikide puhul ja** kõikide kasutajate, **eriti piiratud liikumisvõimega kasutajate** jaoks kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 artikliga 37;
- ix) meetmed, millega parandatakse transporditaristule juurdepääsu ja selle kättesaadavust julgeoleku ja elanikkonnakaitse otstarbel, **ning meetmed, millega kohandatakse transporditaristut liidu välispiiridel tehtava kontrolli otstarbel, eesmärgiga lihtsustada liiklusvoogusid;**
- c) artikli 3 lõike 2 punkti a alapunktis ii osutatud erieesmärgi alusel **ja kooskõlas artikliga 11 a** meetmed või meetmega hõlmatud tegevus, millega toetatakse **sõjaväetranspordi jaoks sobivaid üleeuroopalise transpordivõrgu uusi või olemasolevaid osi**, et kohandada **need kahesuguse kasutusega taristu** nõuetele ■ .

3. Energeetikasektoris võib liit anda rahalist toetust käesoleva määruse alusel **üksnes** järgmistele meetmetele:

- a) määruse (EL) nr 347/2013 artiklis 14 osutatud ühishuviprojektidega seotud meetmed;

- b) meetmed, millega toetatakse piiriüleseid taastuenergiaprojekte, sealhulgas **innovaatilisi lahendusi ja taastuenergia salvestamist, ning** nende kavandamist, nagu on kindlaks määratud käesoleva määruse lisa IV osas, eeldusel et täidetud on käesoleva määruse artiklis 7 sätestatud tingimused.

4. Digisektoris võib liit anda rahalist toetust käesoleva määruse alusel **üksnes** järgmistele meetmetele:

- a) meetmed, millega toetatakse **väga suure läbilaskevõimega võrkude, sealhulgas 5G-süsteemide kasutuselevõttu, mis suudavad tagada** gigabitiühenduse **piirkondades, kus asuvad sotsiaal-majanduslikud keskused, ning sellistele võrkudele juurdepääsu andmist;**
- b) meetmed, millega toetatakse ülikvaliteetse kohaliku traadita internetiühenduse tagamist kohalikele kogukondadele tasuta ja diskrimineerivate tingimusteta;
- c) meetmed, millega viiakse ellu kõigi põhiliste transpordimarsruutide, sealhulgas üleeuroopaliste transpordivõrkude katkematu hõlmatus 5G-süsteemidega;
- d) meetmed, millega toetatakse **uute** tuumikvõrkude, sealhulgas merekaablite kasutuselevõttu **või olemasolevate märkimisväärsel täiustamist** liikmesriikides **ja nende vahel** ning liidu ja kolmandate riikide vahel;
- f) meetmed, millega rakendatakse digitaalse ühenduvuse taristu nõudeid, mis on seotud transpordi- või energeetikavaldkonna piiriüleste projektidega, ja/või millega toetatakse transpordi- või energiataristuga otseselt seotud toimivaid digiplatvorme.

Rahastamiskõlblike digisektori projektide soovituslik loetelu on esitatud lisa V osas.

Artikkel 10

Transpordi-, energeetika- ja digisektori koostoime

- 1. Liit võib anda käesoleva määruse alusel rahalist toetust meetmetele, mis aitavad **ühheaegselt** saavutada vähemalt kahe sektori üht või mitut eesmärki, nagu on sätestatud artikli 3 lõike 2 punktides a, b ja c, **ning nende suhtes võib kooskõlas artikliga 14 kohaldada kõrgemat kaasrahastamismäära**. Neid meetmeid rakendatakse **■** tööprogrammidega, milles käsitletakse vähemalt kaht sektorit, sealhulgas konkreetseid

hindamiskriteeriume, ning mida rahastatakse asjaomaste sektorite poolt eelarvesse tehtavatest osamaksetest.

2. Transpordi-, energeetika- ja digisektori meetmed, mis artikli 9 kohaselt on rahastamiskõlblikud, võivad hõlmata **muude sektoritega seotud koostoimelisi** elemente, mis ei **ole** seotud artikli 9 lõikes 2, 3 või 4 sätestatud rahastamiskõlblike meetmetega, kui need vastavad kõigile järgmistele nõuetele:
 - a) nende **koostoimeliste elementide** kulud ei tohi ületada 20 % meetme rahastamiskõlblikest kogukuludest ning
 - b) need **koostoimelised elemendid** peavad olema seotud transpordi-, energeetika- või digisektoriga ning
 - c) need **koostoimelised elemendid** peavad võimaldama märgatavalt suurendada meetmest saadavat sotsiaal-majanduslikku, kliimaalast või keskkonnakasut.

Artikkel 11

Rahastamiskõlblikud üksused

1. Lisaks finantsmääruse artiklis [197] sätestatud kriteeriumidele kehtivad käesolevas artiklis esitatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid.
2. Rahastamiskõlblikud on järgmised üksused:
 - a) liikmesriigis asutatud juriidilised isikud, **sealhulgas ühissettevõtted**;
 - b) programmiga ühinenud kolmandas riigis **või ülemeremaadel ja -territooriumidel** asutatud juriidilised isikud;
 - c) juriidilised isikud, kes on asutatud liidu õiguse alusel, ja rahvusvahelised organisatsioonid, kui see on ette nähtud tööprogrammidega.
3. Füüsilised isikud ei ole rahastamiskõlblikud.
4. Juriidilistel isikutel, kes on asutatud kolmandas riigis, mis ei ole programmiga ühinenud, on erandkorras õigus saada programmi raames toetust, kui see on hädavajalik **transpordi-, energeetika- ja digivaldkonna** konkreetse ühishuviprojekti või piiriülese taastuvenergiaprojekti eesmärkide saavutamiseks.

5. **Rahastamiskõlblikud** on üksnes pakkumused, mille on esitanud üks või mitu liikmesriiki või asjaomaste liikmesriikide nõusolekul rahvusvahelised organisatsioonid, ühisettevõtted või avalik- õiguslikud või eraõiguslikud ettevõtjad või asutused, **sealhulgas piirkondlikud või kohalikud omavalitsused. Juhul kui liikmesriik esitamisega ei nõustu, teatab ta sellest vastavalt.**

Liikmesriik võib otsustada, et konkreetse tööprogrammi või konkreetsete avalduste kategooriate puhul võib pakkumusi esitada ilma tema nõusolekuta. Sel juhul on see asjaomase liikmesriigi taotluse korral märgitud asjaomases tööprogrammis ja konkursikutses.

Artikkel 11a

Konkreetsed rahastamiskõlblikkuse nõuded, mis puudutavad TEN-T võrkude tsiviil- ja kaitseotstarbeliseks kaheksaüheks kasutuseks kohandamisega seotud meetmeid

1. **Meetmete suhtes, mis aitavad kaasa määruses (EL) nr 1315/2013 määratletud TEN-T põhi- või üldvõrgu kohandamisele, eesmärgiga võimaldada taristu tsiviil- ja kaitseotstarbelist kaheksaüheks kasutust, kohaldatakse järgmisi täiendavaid rahastamiskõlblikkuse nõudeid:**
 - a) **pakkumusi esitavad üks või mitu liikmesriiki või asjaomaste liikmesriikide nõusolekul liikmesriigis asutatud juriidilised isikud;**
 - b) **meetmed on seotud lõikude või sõlmedega, mis on liikmesriikide poolt kindlaks määratud nõukogu poolt 20. novembril 2018 vastu võetud dokumendi „Sõjaväelise liikuvusega seotud sõjalised vajadused ELi piires ja väljaspool ELi“¹ lisades või mis tahes hiljem vastu võetud loetelus, ning mis tahes täiendava soovitusliku loeteluga prioriteetsetest projektidest, mille liikmesriigid võivad kindlaks määrata vastavalt sõjaväelise liikuvuse tegevuskavale;**
 - c) **meetmed võivad olla seotud nii olemasolevate taristukomponentide ajakohastamise kui ka uute taristukomponentide ehitamisega, võttes arvesse taristu nõudeid, mida on nimetatud lõikes 2;**

¹ ST 13674/18.

- d) *meetmed, millega viiakse taristu nõue ellu tasemel, mis läheb kaugemale kahesuguse kasutuse puhul nõutavast tasemest, on rahastamiskõlblikud; nende kulud on siiski rahastamiskõlblikud üksnes ulatuses, mis vastab kahesuguse kasutuse nõuetele vastavuse saavutamiseks vajalikule tasemele. Meetmed, mis on seotud taristuga, mida kasutatakse üksnes sõjalisel otstarbel, ei ole rahastamiskõlblikud;*
- e) *käesoleva artikli kohaseid meetmeid rahastatakse üksnes summast, mis on kooskõlas artikli 4 lõike 2 punkti a alapunktiga iii.*

2. *Komisjon võtab vastu rakendusakti, milles määratakse vajaduse korral kindlaks taristu nõuded, mida kohaldatakse teatavat liiki kahesuguse kasutusega taristuga seotud meetmete suhtes, ning taristu tsiviil- ja kaitseotstarbelise kahesuguse kasutusega seotud meetmete hindamise menetlus.*

Artikli 21 lõikes 2 sätestatud programmi vahehindamise järel võib komisjon teha eelarvepädevatele institutsioonidele ettepaneku viia kulukohustustega sidumata rahasumma artikli 4 lõike 2 punkti a alapunktist iii üle artikli 4 lõike 2 punkti a alapunkti i.

III PEATÜKK

TOETUSED

Artikkel 12

Toetused

Programmi raames antakse ja hallatakse toetusi kooskõlas finantsmääruse VIII jaotisega.

Artikkel 13

Hindamiskriteeriumid

1. ***Läbipaistvad*** pakkumuste hindamise kriteeriumid määratletakse artiklis 19 osutatud tööprogrammides ja konkursikutsetes ning vastavalt asjaoludele võetakse arvesse ***üksnes*** järgmisi elemente:
 - a) majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõju, ***sealhulgas kliimamõju (projekti olelusringi kasu ja kulud), analüüsi usaldusväärsus, terviklikkus ja läbipaistvus***;
 - b) innovatsiooni- ja ***digiteerimis-***, ohutus-, koostalitlus- ja juurdepääsuaspektid, ***sealhulgas seoses piiratud liikumisvõimega isikutega***;
 - c) piiriülene mõõde, ***võrkude integreeritus ja territoriaalne ligipääsetavus, sealhulgas äärepoolseimate piirkondade ja saarte jaoks***;
ca) Euroopa lisaväärtus;
 - d) transpordi-, energeetika- ja digisektori omavaheline koostoime;
 - e) meetme küpsus projekti arendamisel;
ea) elluviidud projekti jaoks kavandatud hooldusstrateegia usaldusväärsus;
 - f) kavandatava rakenduskava usaldusväärsus;
 - g) liidu poolt investeeringuks antava rahalise toetuse stimuleeriv mõju;
 - h) vajadus saada üle finantstakistustest, ***mis on tingitud*** näiteks mitterahuldavast majanduslikust otstarbekusest, ***suurtest esialgsetest kuludest*** või turupoolse rahastamise puudumisest;

ha) kahesuguse kasutuse potentsiaal sõjaväelise liikuvuse kontekstis;

i) vastavus liidu ja liikmesriigi energia- ja kliimakavadele, **kaasa arvatud energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttele.**

2. Pakkumuste hindamisel sellekohaste kriteeriumide alusel võetakse kliimatundlikkus- ja riskihinnangu, sealhulgas asjakohaste kohandamise meetmete kaudu vajaduse korral arvesse vastupanuvõimet kliimamuutuste kahjulikule mõjule.
3. Pakkumuste hindamisel sellekohaste kriteeriumide alusel tagatakse, et tööprogrammides täpsustatud asjakohastel juhtudel ühilduvad positsioneerimis-, navigatsiooni- ja sünkroniseerimistehnoloogiat hõlmava programmiga toetatavad meetmed tehniliselt programmidega EGNOS/Galileo ja Copernicus.
4. Transpordisektoris tagab pakkumuste hindamine lõikes 1 osutatud kriteeriumide alusel vajaduse korral selle, et tehtud pakkumused on kooskõlas transpordikoridori hõlmavate töökavadega ja määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 47 kohaste rakendusaktidega ning et kõnealuse määruse artikli 45 lõike 8 kohaselt võetakse arvesse selle valdkonna eest vastutava Euroopa koordinaatori **nõuandvat** arvamust. **Samuti hinnatakse, kas Euroopa ühendamise rahastust rahastatavate meetmete elluviimine ei tekita kaupade ja reisijate voo katkemise riski liini selles lõigus, mida projekt puudutab, ja kas seda riski on leevendatud.**
5. Piiriüleste taastuvenergiaprojektidega seotud meetmete puhul võetakse tööprogrammides ja konkursikutsetes määratletud hindamiskriteeriumides arvesse artikli 7 lõikes 4 sätestatud tingimusi.
6. Digitaalset ühenduvust käsitlevate ühishuviprojektidega seotud meetmete puhul võetakse tööprogrammides ja konkursikutsetes määratletud hindamiskriteeriumides arvesse artikli 8 lõikes 3 sätestatud tingimusi.

Artikkel 14

Kaasrahastamismäärad

1. Uuringute puhul ei tohi liidu antava rahalise toetuse summa ületada 50 % rahastamiskõlblikest kogukuludest. Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud summadest

rahastatavate uuringute puhul kohaldatakse Ühtekuuluvusfondi kohta kehtivaid maksimaalseid kaasrahastamismäärasid, nagu on täpsustatud lõike 2 punktis b.

2. Transpordisektori tööde suhtes kohaldatakse järgmisi maksimaalseid kaasrahastamismäärasid:

- a) artikli 3 lõike 2 **punkti a alapunktis i** osutatud erieesmärkidega seotud tööde puhul ei tohi liidu antava rahalise toetuse summa ületada 30 % rahastamiskõlblikest kogukuludest. Kaasrahastamismäärasid võib suurendada kuni 50 %ni piirülest ühendustega seotud meetmete puhul käesoleva lõike punktis c täpsustatud tingimustel, telemaatiliste rakenduste süsteeme toetavate meetmete puhul, **siseveeteid ja raudtee koostalitlusvõimet toetavate meetmete puhul**, uusi tehnoloogialahendusi ja innovatsiooni toetavate meetmete puhul, taristu ohutumaks muutmist toetavate meetmete puhul **ning meetmete puhul, millega kohandatakse transporditaristut liidu välispiiridel tehtava kontrolli otstarbel**, kooskõlas asjakohaste liidu õigusaktidega. Äärepoolseimates piirkondades võetavate meetmete puhul **on maksimaalne kaasrahastamismäär 70 %**;
- aa) artikli 3 lõike 2 **punkti a alapunktis ii** osutatud erieesmärkidega seotud tööde puhul ei tohi liidu antava rahalise toetuse summa ületada 50 % rahastamiskõlblikest kogukuludest. Kaasrahastamismäärasid võib suurendada maksimaalselt 85 %ni, kui vajalikud vahendid kantakse programmile üle vastavalt artikli 4 lõikele 9;
- b) Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud summade puhul kohaldatakse Ühtekuuluvusfondi kohta kehtivaid maksimaalseid kaasrahastamismäärasid, nagu on osutatud määruses (EL) XXX [ühissätete määrus]. Nimetatud kaasrahastamismäärasid võib suurendada kuni 85 %ni piirülest ühendustega seotud meetmete puhul käesoleva lõike punktis c täpsustatud tingimustel **ning puuduvate ühendustega seotud meetmete puhul**;
- c) piiriülest ühendustega seotud meetmete puhul võib punktides a ja b sätestatud suuremaid maksimaalseid kaasrahastamismäärasid kohaldada üksnes selliste meetmete suhtes, mille puhul tõendatakse, et meetme kavandamisel ja rakendamisel on ■ suurel määral arvestatud artikli 13 lõike 1 punktis c osutatud hindamiskriteeriumi, **näiteks** ühtse projektiettevõtja, ühise juhtimisstruktuuri ning kahepoolse õigusraamistiku loomise või määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 47

kohase rakendusakti kaudu; *lisaks võib artikli 11 lõike 2 punktile a vastava integreeritud juhtimisstruktuuri, sealhulgas ühisettevõtte poolt elluviidavate projektide puhul suurendada kohaldatavat kaasrahastamismäära 5 % võrra.*

3. Energeetikasektoris tehtavate tööde suhtes kohaldatakse järgmisi maksimaalseid kaasrahastamismäärasid:

- a) artikli 3 lõike 2 punktis b osutatud erieesmärkidega seotud tööde puhul ei tohi liidu antava rahalise toetuse summa ületada 50 % rahastamiskõlblikest kogukuludest, *äärepoolseimates piirkondades tehtavate tööde puhul on maksimaalne kaasrahastamismäär 70 %;*
- b) kaasrahastamismäärasid võib suurendada maksimaalselt 75 %ni selliste meetmete puhul, mis aitavad välja arendada ühishuviprojekte, mis määruse (EL) nr 347/2013 artikli 14 lõikes 2 osutatud tõendusmaterjali põhjal on eriti olulised piirkonna või kogu liidu varustuskindluse seisukohast, millega tugevdatakse liidu solidaarsust või mis hõlmavad väga innovaatilisi lahendusi.

4. Digisektoris tehtavate tööde suhtes kohaldatakse järgmisi maksimaalseid kaasrahastamismäärasid: artikli 3 lõike 2 punktis c osutatud erieesmärkidega seotud tööde puhul ei tohi liidu antava rahalise toetuse summa ületada 30 % rahastamiskõlblikest kogukuludest. *Äärepoolseimates piirkondades tehtavate tööde puhul on maksimaalne kaasrahastamismäär 70 %.* Kaasrahastamismäärasid võib suurendada kuni 50 %ni suure piiriülese mõõtmega projektide puhul, näiteks 5G-süsteemidega katkematu hõlmatus piki põhilisi transpordimarsruute või tuumikvõrkude väljaarendamine liikmesriikide vahel ning liidu ja kolmandate riikide vahel, ning kuni 75 %ni selliste meetmete puhul, mille abil tagatakse sotsiaal-majanduslike keskuste gigabitiühendus. Kohaliku traadita internetiühendusega seotud meetmeid kohalikes kogukondades *võib juhul, kui neid rakendatakse madala maksumusega toetustega, rahastada* liidu toetusega, mis katab kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest, ilma et see piiraks kaasrahastamispõhimõtte kohaldamist.

5. Maksimaalne kaasrahastamismäär, mida kohaldatakse *artikli 10 lõikes 1* osutatud meetmete suhtes, on asjaomastes sektorites kehtiv maksimaalne kaasrahastamismäär. *Lisaks võib nende meetmete suhtes kohaldatavat kaasrahastamismäära suurendada 10 % võrra.*

Artikkel 15

Rahastamiskõlblikud kulud

Lisaks finantsmääruse artiklis [186] sätestatud kriteeriumidele kehtivad järgmised kulude rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid:

- a) rahastamiskõlblikud võivad olla üksnes liikmesriikides tekkinud kulud, välja arvatud juhul, kui piiriülesed taastuenergiaprojektid või selleteemalised ühishuviprojektid hõlmavad käesoleva määruse artiklis 5 või artikli 11 lõikes 4 osutatud ühe või mitme kolmanda riigi territooriumi või rahvusvahelisi vesi ja kui meede on hädavajalik asjaomase projekti eesmärkide saavutamiseks;
- b) seadmete, rajatiste ja taristu kulud, mida toetusesaaja käsitab kapitalikuluna, võivad olla täies mahus rahastamiskõlblikud;
- c) maa ostmisega seotud kulud ei ole rahastamiskõlblikud, **välja arvatud transpordisektoris Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud rahaliste vahenditega kaetavad kulud vastavalt määruse (EL) XXX (millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisade rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad finantsreeglid) artiklile 58;**
- d) rahastamiskõlblike kulude hulka ei kuulu käibemaks.

Artikkel 16

Toetuste ühendamine muude rahastamisallikatega

1. Toetuse võib ühendada rahaliste vahenditega, mis saadakse Euroopa Investeerimispankalt või riiklikelt tugipankadelt või muudelt arenguabi andvatelt ja avaliku sektori finantsasutustelt ning erasektori finantsasutustelt ja investoritelt, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerlussuhete alusel.
2. Lõikes 1 osutatud toetusi võib kasutada temaatiliste projektikonkursside kaudu.

Artikkel 17

Toetuste vähendamine või lõpetamine

1. Lisaks finantsmääruse [artikli 131 lõikes 4] sätestatud põhjustele võib toetuse suurust, **välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel**, vähendada järgmistel põhjustel:
 - a) **uuringute puhul** ei ole **meedet** hakatud rakendama ühe aasta jooksul **või ehitustööde puhul kahe aasta jooksul** pärast toetuslepingus märgitud alguskuupäeva;
 - b) pärast meetme edenemise ülevaatamist on jõutud järeldusele, et meetme rakendamisel on esinenud nii suuri viivitusi, et meetme eesmärgi tõenäoliselt ei saavutata.
2. **Toetuslepingut võib muuta või selle** võib lõpetada lõikes 1 sätestatud põhjustel.
3. **Enne mis tahes otsuse tegemist toetuse vähendamise või toetuse andmise lõpetamise kohta analüüsitakse juhtumit põhjalikult ning asjaomastele toetusesaajatele antakse võimalus esitada mõistliku aja jooksul oma tähelepanekud.**
- 3a. **Lõike 1 või 2 kohaldamisest tulenevad saadavalolevad kulukohustuste assigneeringud jaotatakse teistele artikli 4 lõikes 2 sätestatud vastava rahastamispaketi raames kavandatavatele tööprogrammidele.**

Artikkel 18

Kumulatiivne, täiendav ja ühendatud rahastamine

1. Meede, mis on saanud toetust programmi alusel, võib saada toetust ka mõnest muust liidu programmist, kaasa arvatud eelarve jagatud täitmise alla kuuluvad fondid, tingimusel et neist toetustest ei kaeta ühtesid ja samu kulusid. **Rakendamisel järgitakse finantsmääruse artiklis 62 sätestatud reegleid.** Kumulatiivne rahastamine ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblikke kulusid ja liidu eri programmidest saadud toetuse võib arvutada proportsionaalselt vastavalt dokumentidele, kus on sätestatud toetuse tingimused.
2. Meetmed, mis vastavad järgmistele **■** kumulatsioonitingimustele:
 - a) neid on hinnatud programmikohaste projektikonkursside raames;
 - b) need vastavad kõnealuste projektikonkursside minimaalsetele kvaliteedinõuetele;
 - c) eelarvepiirangute tõttu ei tohi neid rahastada kõnealuste projektikonkursside alusel,

võivad saada toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist või Ühtekuuluvusfondist kooskõlas määruse (EL) XXX [ühissätete määrus] [artikli 67 lõikega 5] *ilma edasise hindamiseta ja tingimusel, et need meetmed vastavad asjaomase programmi eesmärkidele. Kohaldatakse toetust andva fondi eeskirju.*

IV PEATÜKK

PROGRAMMITÖÖ, JÄRELEVALVE, HINDAMINE JA KONTROLL

Artikkel 19

Tööprogrammid

1. Programmi rakendatakse finantsmääruse artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu. ■
 - 1a. *Selleks et tagada läbipaistvus ja prognoositavus ning parandada projektide kvaliteeti, võtab komisjon 31. detsembriks 2020 vastu esimesed mitmeaastased tööprogrammid, mis sisaldavad programmi esimese kolme aasta projektikonkursside ajakava, nende teemasid ja soovituslikku eelarvet, samuti eeldatavat raamistikku, mis hõlmab kogu programmitöö perioodi.*
2. Komisjon võtab tööprogrammid vastu rakendusaktiga. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas käesoleva määruse artiklis 22 osutatud kontrollimenetlusega.
3. *Energeetikasektoris tuleb erilist tähelepanu pöörata ühist huvi pakkuvatele projektidele ja nendega seotud meetmetele, mille eesmärk on energia siseturu parem lõimimine, energiaisolatsiooni lõpetamine ja elektrivõrkude ühendamise kitsaskohtade kõrvaldamine rõhuasetusega projektidel, mis aitavad saavutada 2020. aastaks vähemalt 10 % ja 2030. aastaks 15 % ühendatuse eesmärki, ja projektidel, mis aitavad kaasa elektrisüsteemide sünkroniseerimisele ELi võrkudega.*
- 3a. *Kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 200 lõikega 2 võib vastutav eelarvevahendite käsutaja vajaduse korral korraldada valikumenetluse kahes etapis järgmiselt:*
 - a) *taotlejad esitavad lihtsustatud toimiku, mis sisaldab suhteliselt kokkuvõtvat teavet selleks, et piiratud arvu kriteeriumide alusel oleks võimalik teha projektide eelvalik;*

- b) *esimeses etapis eelvaliku läbinud taotlejad esitavad pärast esimese etapi lõppu täieliku toimiku.*

Artikkel 19 a

Liidu rahalise abi andmine

1. *Pärast iga artiklis 19 osutatud tööprogrammil põhinevat projektikonkurssi teeb komisjon rakendusakti abil otsuse valitud projektidele või nende osadele antava rahalise abi summa kohta, tegutsedes artiklis 22 osutatud kontrollimenetluse kohaselt. Komisjon täpsustab nende rakendamise tingimused ja meetodid.*
2. *Toetuslepingute rakendamise vältel teavitab komisjon toetusesaajaid ja asjaomaseid liikmesriike toetuse summade muudatustest ja lõplikest makstavatest summadest.*
3. *Toetusesaajad esitavad vastavates toetuslepingutes kindlaks määratud aruanded liikmesriikide eelneva heakskiiduta. Komisjon annab liikmesriikidele juurdepääsu nende territooriumil asuvaid meetmeid puudutavatele aruannetele.*

Artikkel 20

Järelevalve ja aruandlus

1. Näitajad, mille abil antakse aru artiklis 3 sätestatud programmi üld- ja erieesmärkide saavutamisel tehtud edusammudest, on esitatud lisa I osas.
 2. Selleks et tõhusalt hinnata programmi eesmärkide saavutamiseks tehtut, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 24 vastu delegeeritud õigusakte lisa I osa muutmiseks, et näitajad vajaduse korral läbi vaadata või neid täiendada ning et lisada käesolevasse määrusesse järelevalve- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevad sätted.
 3. Tulemusaruannete süsteem peab tagama, et programmi rakendamise ja tulemuste järelevalveks vajalikke andmeid **saab kasutada tehtud edusammude põhjalikuks analüüsimiseks, sealhulgas kliimaseireks, ning neid** kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal. Selleks kehtestatakse liidu rahaliste vahendite saajatele ja asjakohasel juhul liikmesriikidele proportsionaalsed aruandlusnõuded.
- 3a. *Komisjon täiustab teemakohast veebisaiti, et avaldada reaalsajas rakendatavate projektide kaart koos asjakohaste andmetega (mõjuhinnangud, väärtus, toetusesaaja, rakendav üksus, praegune olukord), ning esitab iga kahe aasta järel eduaruande.*

Nimetatud eduaruannetes nimetatakse programmi rakendamist vastavalt selle artiklis 3 sätestatud üldistele ja valdkondlikele eesmärkidele, selgitatakse, kas eri sektorid edenevad kavakohaselt, kas eelarvelise kulukohustuse kogusumma on kooskõlas eraldatud kogusummaga, kas käimasolevad projektid on saavutanud piisava täielikkuse taseme, kas need on endiselt teostatavad ja sobivalt elluviidavad.

Artikkel 21

Hindamine

1. Hindamised toimuvad piisavalt aegsasti, et nende tulemusi saaks kasutada otsustamisprotsessis.
2. Programmi vahehindamine tehakse siis, kui programmi rakendamise kohta on saadud piisavalt teavet, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast programmi rakendamise algust.
3. Programmi rakendamise lõpul, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast artiklis 1 nimetatud ajavahemiku lõppu, teeb komisjon programmi lõpphindamise.
4. Komisjon edastab hindamistulemused koos oma tähelepanekutega Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

Artikkel 22

Komiteemenetus

1. Komisjoni abistab Euroopa ühendamise rahastu koordineerimiskomitee, **kes võib tulla kokku erinevates koosseisudes, sõltuvalt käsitletavast teemast**. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 23

Delegeeritud õigusaktid

1. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas käesoleva määruse artikliga 24 vastu delegeeritud õigusakte, et:
 - a) **kehtestada** lisa I osas sätestatud näitajate **põhjal** järelevalve- ja hindamisraamistik;

■

- d) *täiendada* lisa IV osa seoses piiriüleste taastuenergiaprojektide väljaselgitamisega; *koostada väljavalitud piiriüleste taastuenergiaprojektide loetelu ja seda ajakohastada.*

2. *Kui ELi toimimise lepingu artikli 172 teisest lõigust ei tulene teisiti, on komisjonil õigus võtta kooskõlas käesoleva määruse artikliga 24 vastu delegeeritud õigusakte, et:*

- a) *muuta lisa III osa seoses transpordi põhivõrgu koridoride määratlusega ning eelnevalt kindlaks määratud üldvõrgulõikudega;*
- b) *muuta lisa V osa seoses digitaalset ühenduvust käsitlevate ühishuviprojektide väljaselgitamisega.*

Artikkel 24

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 23 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kuni 31. detsembrini 2028.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 23 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmisotsusega lõpetatakse kõnealuses otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 23 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja

nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 25

Teavitamine, teabevahetus ja avalikustamine

1. Liidu rahaliste vahendite saajad tunnistavad liidu rahaliste vahendite päritolu ja tagavad nende nähtavuse (eriti meetmeid ja nende tulemusi reklaamides), andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset sihipärast teavet.
 2. Komisjon rakendab programmi ning selle meetmete ja tulemustega seotud teavitus- ja teabevahetusmeetmeid. Programmile eraldatud rahalised vahendid peavad ühtlasi aitama kaasa liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamisele, niivõrd kui need on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.
- 2a. Tagatakse läbipaistvus ning avalik konsultatsioon kooskõlas kohaldatavate liidu ja siseriiklike õigusaktidega.**

Artikkel 26

Liidu finantshuvide kaitse

Kui kolmas riik osaleb programmis rahvusvahelise lepingu kohase otsuse alusel või muu õigusliku vahendi alusel, annab kolmas riik vahendite saamise tingimusena vastutavale eelarvevahendite käsutajale, Euroopa Pettustevastasele Ametile (OLAF) ja Euroopa Kontrollikoja vajalikud õigused ja juurdepääsu, et nad saaksid täielikult kasutada oma vastavaid volitusi. OLAFi puhul hõlmavad need õigused ka õigust toimetada juurdlusi, sealhulgas teha kohapealseid kontrollid ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi.

VI PEATÜKK
ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 27

Kehtetuks tunnistamine ja üleminekusätted

1. Määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 tunnistatakse kehtetuks.
2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, ei mõjuta käesolev määrus asjaomaste meetmete jätkumist või muutmist kuni nende meetmete lõpetamiseni vastavalt määrusele (EL) nr 1316/2013, mida kohaldatakse nende meetmete suhtes kuni nende lõpetamiseni.

Komisjon hindab määruse (EL) nr 347/2013 tulemuslikkust ja poliitikavaldkondade sidusust ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule 31. detsembriks 2020 hinnangu läbivaatamise tulemuste kohta. Kõnealuses hinnangus võtab komisjon muu hulgas arvesse liidu energia- ja kliimaeesmärke aastaks 2030, ELi pikaajalist dekarboniseerimiskohustust ja energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet. Asjakohasel juhul võidakse hinnangule lisada seadusandlik ettepanek kõnealuse määruse läbivaatamiseks.

3. Programmi rahastamise paketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek programmi ja selle eelkäija, s.o määruse (EL) nr 1316/2013 kohase Euroopa ühendamise rahastu raames vastu võetud meetmete vahel.
4. Vajaduse korral võib kanda eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2027. aastat, et katta käesoleva määruse artikli 4 lõikega 5 ette nähtud kulusid, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole 31. detsembriks 2027 veel lõpule viidud.

Artikkel 28

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

...

Euroopa Parlamendi nimel

president

Nõukogu nimel

eesistuja

IOSA – NÄITAJAD

Programmi üle teostatakse hoolikat järelevalvet, tuginedes näitajatele, mille eesmärk on mõõta programmi üld- ja erieesmärkide saavutamise ulatust ning minimeerida halduskoormust ja -kulusid. Sel eesmärgil kogutakse andmeid järgmiste põhinäitajate jaoks.

Sektorid	Erieesmärgid	Näitajad
Transport	Tõhusad, omavahel ühendatud <i>ja mitmeliigilised</i> võrgud ja taristu aruka, <i>koostalitlusvõimelise</i> , säästva, kaasava, <i>juurdepääsetava</i> , ohutu ja turvalise liikuvuse tagamiseks	Nende piiriüleste ja puuduvate ühenduste arv, mida toetatakse Euroopa ühendamise rahastust (sh TEN-T <i>põhi- ja üldvõrku</i> kuuluvate linna transpordisõlmedega, <i>piirkondlike piiriüleste raudteeühendustega, mitmeliigilise transpordi platvormidega</i> , mere- ja sisemaasadamatega, <i>lennujaamade ühendustega</i> ning raudtee-/maanteeterminalidega seotud meetmed)
		Nende Euroopa ühendamise rahastust toetatavate meetmete arv, mis aitavad transporti digiteerida, <i>eelkõige ERTMSi, RISi, intelligentse transpordisüsteemi, laevaliikluse seire- ja teabesüsteemi / e-merendusteenuste ja SESARi kasutuselevõtu kaudu</i>
		Euroopa ühendamise rahastu toetusel ehitatavate või ajakohastatavate alternatiivkütuse tanklate arv
		Nende Euroopa ühendamise rahastust toetatavate meetmete arv, mis aitavad

		kaasa transpordi ohutuse suurendamisele
		<i>Nende Euroopa ühendamise rahastust toetatavate meetmete arv, mis aitavad kaasa transpordi juurdepääsetavusele piiratud liikumisvõimega isikute jaoks</i>
		<i>Nende Euroopa ühendamise rahastust toetatavate meetmete arv, mis aitavad kaasa raudtee-kaubaveoga kaasneva müra vähendamisele</i>
	Kohandamine <i>tsiviil- ja sõjalise kahesuguse kasutusega transporditaristule</i>	Selliste transporditaristu osade arv, mis on kohandatud <i>tsiviil- ja sõjalise kahesuguse kasutuse</i> nõuetele vastavaks

Energeetika	Võrguühenduste ja turgude integreerimise edendamine	Nende Euroopa ühendamise rahastu raames võetavate meetmete arv, mis aitavad ellu viia liikmesriikide võrkude ühendamise ja sisepiirangute kõrvaldamise projekte
	Energiavarustuskindlus	Nende Euroopa ühendamise rahastu raames võetavate meetmete arv, mis aitavad ellu viia töökindla gaasivõrgu tagamise projekte
		Nende Euroopa ühendamise rahastu raames võetavate meetmete arv, mis aitavad muuta võrke arukamaks ja neid digiteerida ning mis suurendavad energia salvestamise võimsust
	Kestliku arengu tagamine dekarboniseerimise edendamise kaudu	Nende Euroopa ühendamise rahastu raames võetavate meetmete arv, mis aitavad ellu viia energiasüsteemides taastuvenergia laialdasemat kasutamist soodustavaid projekte
		Nende Euroopa ühendamise rahastu raames võetavate meetmete arv, mis soodustavad piiriülest koostööd taastuvenergiavaldkonnas
Digivaldkond	Panus digitaalse ühenduvuse taristu kasutuselevõttu kogu Euroopa Liidus	Uued väga suure läbilaskevõimega internetiühendused sotsiaal-majanduslikele keskustele ja ülikvaliteetsed internetiühendused kohalikele

		kogukondadele
		Nende Euroopa ühendamise rahastu raames võetavate meetmete arv, millega tagatakse 5G-ühendus piki transpordimarsruute
		Nende Euroopa ühendamise rahastu raames võetavate meetmete arv, millega tagatakse uute väga suure läbilaskevõimega internetiühenduste kättesaadavus ■
		Nende Euroopa ühendamise rahastu raames võetavate meetmete arv, mis aitavad kaasa energeetika- ja transpordisektori digiteerimisele

II OSA – SOOVITUSLIKUD PROTSENDIMÄÄRAD TRANSPORDISEKTORI JAOKS

Artikli 4 lõike 2 punkti a alapunktis i osutatud eelarvevahendid jaotatakse järgmiselt:

60 % artikli 9 lõike 2 punktis a loetletud meetmete jaoks: „tõhusate, omavahel ühendatud ja mitmeliigiliste võrkudega seotud meetmed“;

40 % artikli 9 lõike 2 punktis b loetletud meetmete jaoks: „aruka, säästva, kaasava, ohutu ja turvalise liikuvusega seotud meetmed“.

Artikli 4 lõike 2 punkti a alapunktis ii osutatud eelarvevahendid jaotatakse järgmiselt:

85 % artikli 9 lõike 2 punktis a loetletud meetmete jaoks: „tõhusate, omavahel ühendatud ja mitmeliigiliste võrkudega seotud meetmed“;

15 % artikli 9 lõike 2 punktis b loetletud meetmete jaoks: „aruka, säästva, kaasava, ohutu ja turvalise liikuvusega seotud meetmed“.

Artikli 9 lõike 2 punktis a loetletud meetmete puhul tuleks **85 %** eelarvevahenditest eraldada põhivõrku hõlmavatele meetmetele ■ ja **15 %** üldvõrku hõlmavatele meetmetele.

III OSA – TRANSPORDI PÕHIVÕRGU KORIDORID JA ÜLDVÕRGU PIIRIÜLESED ÜHENDUSED

1. Põhivõrgu koridorid ning eelnevalt kindlaks määratud piiriüleste ja puuduvate ühenduste soovituslik loetelu

Atlandi põhivõrgukoridor		
Trasside loend	Gijón – León – Valladolid A Coruña – Vigo – Orense – León Zaragoza – Pamplona/Logroño – Bilbao Tenerife / Gran Canaria – Huelva / Sanlúcar de Barrameda – Sevilla – Córdoba Algeciras – Bobadilla – Madrid Sines/Lissabon – Madrid – Valladolid Lissabon – Aveiro – Leixões/Porto – Douro jõgi Shannon Foynes / Dublin / Cork – Le Havre – Rouen – Pariis Aveiro – Valladolid – Vitoria-Gasteiz – Bergara – Bilbao/Bordeaux – Toulouse/Tours – Pariis – Metz – Mannheim/Strasbourg Shannon Foynes / Dublin / Cork – Saint Nazaire – Nantes – Tours – Dijon	
Piiriülesed <i>ühendused</i>	Evora – Merida	Raudtee
	Vitoria-Gasteiz – San Sebastián – Bayonne – Bordeaux	
	Aveiro – Salamanca	
	Douro jõgi (Via Navegável do	Siseveetee

	Douro)	
<i>Puuduvad ühendused</i>	<i>Koostalitlevad liinid Pürenee poolsaarel, mis ei ole UIC- rööpmelaiusega</i>	<i>Raudtee</i>

Läänemere – Aadria mere põhivõrgukoridor		
Trasside loend	Gdynia – Gdańsk – Katowice/Ślasków Gdańsk – Varssavi – Katowice/Kraków Katowice – Ostrava – Brno – Viin Szczecin/Świnoujście – Poznań – Wrocław – Ostrava Katowice – Bielsko-Biala – Žilina – Bratislava – Viin Viin – Graz – Villach – Udine – Trieste Udine – Veneetsia – Padova – Bologna – Ravenna – Ancona Graz – Maribor – Ljubljana – Koper/Trieste	
Piiriülesed <i>ühendused</i>	Katowice/Opole – Ostrava – Brno Katowice – Žilina Bratislava – Viin Graz – Maribor Veneetsia – Trieste – Divača – Ljubljana	Raudtee
	Katowice – Žilina Brno – Viin	Maantee
Puuduvad ühendused	Gloggnitz – Mürzzuschlag: Semmeringi baastunnel Graz – Klagenfurt: Koralmi raudteeliin ja tunnel Koper – Divača	Raudtee

Vahemere piirkonna põhivõrgukoridor		
Trasside loend	Algeciras – Bobadilla – Madrid – Zaragoza – Tarragona Madrid – Valencia – Sagunto – Teruel – Zaragoza Sevilla – Bobadilla – Murcia Cartagena – Murcia – Valencia – Tarragona / Palma de Mallorca – Barcelona Tarragona – Barcelona – Perpignan – Narbonne – Toulouse/Marseille – Genova/Lyon – La Spezia/Torino – Novara – Milano – Bologna/Verona – Padova – Veneetsia – Ravenna/Trieste/Koper – Ljubljana – Budapest Ljubljana/Rijeka – Zagreb – Budapest – Ukraina piir	
Piiriülesed ühendused	Barcelona – Perpignan	Raudtee
	Lyon – Torino: baastunnel ja juurdepääsuteed	
	Nice – Ventimiglia	
	Veneetsia – Trieste – Divača – Ljubljana	
	Ljubljana – Zagreb	
	Zagreb – Budapest	
	Budapest – Miskolc – Ukraina piir	
	Lendava – Letenye	Maantee
	Vásárosnamény – Ukraina piir	
Puuduvad ühendused	Almería – Murcia	Raudtee

	<i>Koostalitlevad liinid Pürenee poolsaarel, mis ei ole UIC- rööpmelaiusega</i>	
	Perpignan – Montpellier	
	Koper – Divača	
	Rijeka – Zagreb	
	Milano – Cremona – Mantova – Porto Levante / Veneetsia – Ravenna/Trieste	Siseveeteed

Põhjamere–Läänemere põhivõrgukoridor		
Trasside loend	Luleå – Helsingi – Tallinn – Riia Ventspils – Riia Riia – Kaunas Klaipeda – Kaunas – Vilnius Kaunas – Varssavi Valgevene piir – Varssavi – Łódź/Poznań – Frankfurt/Oder – Berliin – Hamburg – Kiel Łódź – Katowice/Wrocław Ukraina piir – Rzeszów – Katowice – Wrocław – Falkenberg – Magdeburg Szczecin/Świnoujście – Berliin – Magdeburg – Braunschweig – Hannover Hannover – Bremen – Bremerhaven/Wilhelmshaven Hannover – Osnabrück – Hengelo – Almelo – Deventer – Utrecht Utrecht – Amsterdam Utrecht – Rotterdam – Antwerpen Hannover/Osnabrück – Köln – Antwerpen	
Piiriülesed ühendused	Tallinn – Riia – Kaunas – Varssavi: Rail Baltica uus UIC-rööpmelaiusega täielikult koostalitlev liin	Raudtee
	Świnoujście/Szczecin – Berliin	Raudtee/Siseveeteed

	Via Baltica koridor EE-LV-LT-PL	Maantee
<i>Puuduvad ühendused</i>	Kaunas – Vilnius: <i>osa Rail Baltica uuest UIC-rööpmelaiusega täielikult koostalitlevast liinist</i>	Raudtee
	Varssavi/Idzikowice – Poznań/Wrocław, sh ühendused kavandatava keskse transpordisõlmega	
	Kieli kanal	Siseveeteed
	Berliin – Magdeburg – Hannover; Mittellandkanal; Lääne-Saksamaa kanalid	
	Rein, Waal	
	Noordzeekanaal, IJssel, Twentekanaal	
Põhjamere–Vahemere põhivõrgukoridor		
Trasside loend	<i>Ühendkuningriigi piir</i> – Dublin – Shannon Foynes / Cork <i>Shannon Foynes / Dublin / Cork – Le Havre/Calais/</i> <i>Dunkerque/Zeebrugge/Terneuzen/Gent/</i> <i>Antwerpen/Rotterdam/Amsterdam</i> ■ ■ <i>Ühendkuningriigi piir</i> – Lille – Brüssel Amsterdam – Rotterdam – Antwerpen – Brüssel – Luxembourg	

	Luxembourg – Metz – Dijon – Macon – Lyon – Marseille Luxembourg – Metz – Strasbourg – Basel Antwerpen/Zeebrugge – Gent – Calais /Dunkerque/Lille – Pariis – Rouen – Le Havre	
Piiriülesed ühendused	Brüssel – Luxembourg – Strasbourg	Raudtee
	Terneuzen – Gent	Siseveeteed
	Seine – Escaut’ võrk ning seonduvad Seine’i, Escaut’ ja Meuse’i jõe basseinid	
	Reini – Schelde koridor	
Puuduvad ühendused	Albertkanaal ja Bocholt-Herentalsi kanal 	Siseveeteed

Ida / Vahemere idaosa põhivõrgukoridor		
Trasside loend	Hamburg – Berliin Rostock – Berliin – Dresden Bremerhaven/Wilhelmshaven – Magdeburg – Dresden Dresden – Ústí nad Labem – Mělník/Praha – Lysá nad Labem / Poříčany – Kolín Kolín – Pardubice – Brno – Viin/Bratislava – Budapest – Arad – Timișoara – Craiova – Calafat – Vidin – Sofia Sofia – Serbia piir / Põhja-Makedoonia piir Sofia – Plovdiv – Burgas / Türgi piir ■ Türgi piir – Alexandroupoli – Kavála – Thessaloníki – Ioánnina – Kakavia/Igoumenítsa Põhja-Makedoonia piir – Thessaloníki Sofia – Thessaloníki – Ateena – Pireus/Ikonio – Irákleio – Limassol (Vasiliko) – Nikosia/Larnaca Ateena – Pátra/Igoumenítsa	
Piiriülesed ühendused	Dresden – Praha/ Kolín	Raudtee
	Viin/Bratislava – Budapest	
	Békéscsaba – Arad – Timișoara	
	Craiova – Calafat – Vidin – Sofia – Thessaloníki	
	Sofia – Serbia piir / Põhja-Makedoonia piir	
	Türgi piir – Alexandroupoli	

	<i>Põhja-Makedoonia</i> piir – Thessaloníki	
	Ioánnina – Kakavia (Albaania piir)	Maantee
	<i>Drobeta Turnu Severin / Craiova – Vidin – Montana</i>	
	<i>Sofia – Serbia piir</i>	
	Hamburg – Dresden – Praha – Pardubice	Siseveeteed
I	I	

Reini–Alpide põhivõrgukoridor		
Trasside loend	Genova – Milano – Lugano – Basel Genova – Novara – Brig – Bern – Basel – Karlsruhe – Mannheim – Mainz – Koblenz – Köln Köln – Düsseldorf – Duisburg – Nijmegen/Arnhem – Utrecht – Amsterdam Nijmegen – Rotterdam – Vlissingen Köln – Liège – Brüssel – Gent Liège – Antwerpen – Gent – Zeebrugge	
Piiriülesed <i>ühendused</i>	Zevenaar – Emmerich – Oberhausen	Raudtee
	Karlsruhe – Basel	
	Milano/Novara – Šveitsi piir	
	Basel – Antwerpen/Rotterdam – Amsterdam	Siseveetee
<i>Puuduvad ühendused</i>	Genova – Tortona / Novi Ligure	Raudtee
	<i>Zeebrugge – Gent</i>	

<i>Reini–Doonau põhivõrgukoridor</i>		
<i>Trasside loend</i>	Strasbourg – Stuttgart – München – Wels/Linz Strasbourg – Mannheim – Frankfurt – Würzburg – Nürnberg – Regensburg – Passau – Wels/Linz München/Nürnberg – Praha – Ostrava/Přerov – Žilina – Košice – Ukraina piir Wels/Linz – Viin – Bratislava – Budapest – Vukovar Viin/Bratislava – Budapest – Arad – <i>Moravita</i>/Braşov/Craiova – Bukarest – <i>Giurgiu</i>/Constanţa – Sulina	
Piiriülesed <i>ühendused</i>	München – Praha	Raudtee
	Nürnberg – Plzeň	
	München – Mühldorf – Freilassing – Salzburg	
	Strasbourg – Kehl Appenweier	
	Hranice – Žilina	
	<i>Košice – Ukraina piir</i>	
	Viin – Bratislava/Budapest	
	Bratislava – Budapest	
	Békéscsaba – Arad – <i>Timișoara</i> – <i>Serbia piir</i>	
	<i>Bukarest – Giurgiu – Rousse</i>	
	Doonau (Kehlheim – Constanţa/Midia/Sulina) ja	Siseveetee

	seonduvad Váhi , Sava ja Tisza jõe basseinid	
	Zlín – Žilina	Maantee
	Timișoara – Serbia piir	Maantee
Puuduvad ühendused	Stuttgart – Ulm	Raudtee
	Salzburg – Linz	
	 Craiova – Bukarest	
	Arad – Sighișoara – Brașov – Predeal	
Skandinaavia – Vahemere piirkonna põhivõrgukoridor		
Trasside loend	Venemaa piir – Hamina/Kotka – Helsingi – Turu/Naantali – Stockholm – Örebro(Hallsberg)/Linköping – Malmö Narvik/Oulu – Luleå – Umeå – Stockholm/Örebro(Hallsberg) Oslo – Göteborg – Malmö – Trelleborg Malmö – Kopenhaagen – Fredericia – Aarhus – Aalborg – Hirtshals/Frederikshavn Kopenhaagen – Kolding/Lübeck – Hamburg – Hannover Bremerhaven – Bremen – Hannover – Nürnberg Rostock – Berliin – Halle/Leipzig – Erfurt – München Nürnberg – München – Innsbruck – Verona – Bologna – Ancona/Firenze Livorno / La Spezia – Firenze – Rooma – Napoli – Bari – Taranto – Valletta/Marsaxlokk	

	<i>Cagliari</i> – Napoli – Gioia Tauro – Palermo/Augusta – Valletta/ <i>Marsaxlokk</i>	
Piiriülesed <i>ühendused</i>	Venemaa piir – Helsingi	Raudtee
	Kopenhaagen – Hamburg: Fehmarni vöötme püsiühendusele juurdepääsuteed	
	München – Wörgl – Innsbruck – Fortezza – Bolzano – Trento – Verona: Brenneri baastunnel ja juurdepääsuteed	
	<i>Göteborg – Oslo</i>	
	Kopenhaagen – Hamburg: Fehmarni vöötme püsiühendus	Raudtee/maantee

2. **Üldvõrgu** eelnevalt kindlaks määratud **piiriüleste ühenduste soovituslik loetelu**

Käesoleva määruse artikli 9 lõike 2 punkti a alapunktis ii osutatud üldvõrgu piiriülesed lõigud, täpsemalt järgmised:

Dublin/Letterkenny – Ühendkuningriigi piir	Maantee
Pau – Huesca	Raudtee
Lyon – Šveitsi piir	Raudtee
Athus – Mont-Saint-Martin	Raudtee
Breda – Venlo – Viersen – Duisburg	Raudtee
Antwerpen – Duisburg	Raudtee
Mons – Valenciennes	Raudtee
Gent – Terneuzen	Raudtee
Heerlen – Aachen	Raudtee
Groningen – Bremen	Raudtee
Stuttgart – Šveitsi piir	Raudtee
Gallarate / Sesto Calende – Šveitsi piir	Raudtee
Berliin – Rzepin/Horka – Wrocław	Raudtee
Praha – Linz	Raudtee
Villach – Ljubljana	Raudtee
Pivka – Rijeka	Raudtee
Plzeň – České Budějovice – Viin	Raudtee
Viin – Győr	Raudtee

Graz – <i>Celldömölk</i> – Győr	Raudtee
Neumarkt – Kallham – Mühldorf	Raudtee
Merevaigukoridor PL-SK-HU	Raudtee
Via Carpathia koridor Valgene/Ukraina piir-PL-SK-HU-RO	Maantee
<i>Focșani – Moldova piir</i>	<i>Maantee</i>
Budapest – Osijek – Svilaj (Bosnia ja Hertsegoviina piir)	Maantee
Faro – Huelva	Raudtee
Porto – Vigo	Raudtee
Giurgiu – Varna ■	Raudtee
Svilengrad – Pithio	Raudtee

3. *Üldvõrgu osad, mis asuvad liikmesriikides, kellel puudub maismaapiir teise liikmesriigiga.*

IV OSA – PIIRIÜLESTE TAASTUVENERGIAPROJEKTIDE VÄLJASELGITAMINE

1. Piiriüleste taastuvenergiaprojektide eesmärk

Piiriüleste taastuvenergiaprojektidega edendatakse liikmesriikidevahelist piiriülest koostööd taastuvate energiaallikate kavandamise, arendamise ja kulutõhusa kasutamise alal ***ning hõlbustatakse nende integreerimist energia salvestamise rajatiste kaudu, eesmärgiga aidata täita liidu pikaajalisi dekarboniseerimiseesmärke.***

2. Üldkriteeriumid

Et projekti saaks käsitada piiriülese taastuvenergiaprojektina, peab see vastama kõigile järgmistele üldkriteeriumidele:

- a) see lisatakse ***vähemalt kahe liikmesriigi vahelisse*** ja/või ***vähemalt ühe liikmesriigi*** ja direktiivi ***(EL) 2018/2001 artiklites 8, 9, 11 ja 13*** esitatud ***kolmanda riigi või*** kolmandate riikide vahelisse ***koostöölepingusse või mõnda muusse*** kokkuleppesse;
- b) see tagab kulude kokkuhoiu taastuvenergia kasutamisel ja/või tulu seoses süsteemi integreerimise, varustuskindluse või innovatsiooniga võrreldes olukorraga, kui analoogset projekti ***või taastuvenergiaprojekti*** rakendaks üks osalev liikmesriik üksinda;
- c) koostööst saadav võimalik üldine kasu kaalub üles selle kulud, sealhulgas pikemas perspektiivis, nagu on hinnatud punktis 3 kulude-tulude analüüsis ja artiklis [7] osutatud metoodikat kasutades.

3. Kulude-tulude analüüs

- a) elektrienergia tootmise maksumus;
- b) süsteemi integreerimise maksumus;
- c) toetuse maksumus;
- d) kasvuhoonegaaside heide;

- e) varustuskindlus;
- f) õhu- ja muu kohapealne saaste, *näiteks mõju kohalikule loodusele ja keskkonnale*;
- g) innovatsioon.

4. Menetlus

- 1) Sellise projekti arendajad (sealhulgas liikmesriigid), mis võidakse potentsiaalselt valida piiriüleseks taastuvenergiaprojektiks *vähemalt kahe liikmesriigi vahelise* ja/või *vähemalt ühe liikmesriigi* ja direktiivi *(EL) 2018/2001 artiklites 8, 9, 11 ja 13* esitatud *kolmanda riigi või* kolmandate riikide vahelise koostöölepingu või mõne muu kokkuleppe alusel ning millele püütakse saada piiriülese taastuvenergiaprojekti staatust, esitavad komisjonile sellekohase taotluse. Taotlus peab sisaldama asjakohast teavet, mis võimaldab komisjonil hinnata projekti punktides 2 ja 3 esitatud kriteeriumide alusel vastavalt artiklis 7 osutatud metoodikale.

Komisjon tagab arendajatele võimaluse taotleda piiriülese taastuvenergiaprojekti staatust vähemalt kord aastas.

- 2) *Komisjon moodustab piiriüleste taastuvenergiaprojektide rühma, kuhu kuulub üks esindaja igast liikmesriigist ja üks komisjoni esindaja, ja juhib seda. Rühm võtab vastu oma töökorra.*
- 3) *Vähemalt kord aastas korraldab komisjon piiriülesteks projektideks valimise protsessi ning hindamise järel esitab lõikes 3 nimetatud rühmale loetelu rahastamiskõlblikest taastuvenergiaprojektidest, mis vastavad artiklis 7 ja lõikes 5 sätestatud kriteeriumidele.*

- 4) *Lõikes 3 osutatud rühmale antakse komisjoni esitatud loetellu kuuluvate rahastamiskõlblike projektide kohta asjakohast teavet, välja arvatud tundlikku äriteavet, seoses järgmiste kriteeriumidega:*
- *kinnitus kõigi projektide rahastamiskõlblikkuse ja valikukriteeriumidele vastavuse kohta;*
 - *teave projektiga seotud koostöömehhanismi kohta ja teave selle kohta, mil määral on projektil ühe või mitme liikmesriigi toetus;*
 - *projekti eesmärgi kirjeldus, sealhulgas hinnanguline võimsus (kW) ja võimaluse korral taastuenergia tootmine (kWh aastas), samuti projekti kogumaksumus ja viidatud rahastamiskõlblikud kulud eurodes;*
 - *teave oodatava ELi lisaväärtuse kohta kooskõlas käesoleva lisa punkti 2 alapunktiga b ning eeldatavate kulude ja tulude ning ELi lisaväärtuse kohta kooskõlas käesoleva lisa punkti 2 alapunktiga c.*
- 5) *Vastavalt vajadusele võib rühm kutsuda oma koosolekutele rahastamiskõlblike projektide arendajaid, rahastamiskõlblikes projektides osalevaid kolmandaid riike ja mis tahes muid asjaomaseid sidusrühmi.*
- 6) *Hindamistulemuste alusel lepib rühm kokku piiriülesteks taastuenergiaprojektideks tunnistatavate projektide loetelu kavandis, mis võetakse vastu kooskõlas lõikega 8.*
- 7) *Komisjon võtab väljavalitud piiriüleste taastuenergiaprojektide lõpliku loetelu vastu delegeeritud õigusaktiga, võttes aluseks lõikes 7 osutatud loetelu kavandi ja võttes arvesse lõiget 10, ning avaldab väljavalitud piiriüleste taastuenergiaprojektide loetelu oma veebisaidil. See loetelu vaadatakse vastavalt vajadusele läbi vähemalt iga kahe aasta tagant.*

- 8) *Rühm jälgib lõpliku loetellu kantud projektide elluviimist ning annab soovitusi selle kohta, kuidas saada üle võimalikest viivitustest nende elluviimisel. Selleks annavad väljavalitud projektide arendajad teavet oma projektide elluviimise kohta.*
- 9) Piiriüleste taastuenergiaprojektide väljavalimisel ■ püüab *komisjon* tagada *selliste projektide* väljaselgitamisel asjakohase geograafilise tasakaalu. Projektide väljaselgitamisel võib kasutada piirkondlike ühenduste abi.
- (10) Projektile ei anta piiriülese taastuenergiaprojekti staatust või see võetakse talt ära, kui hindamisel lähtuti ebaõigest teabest, mis oli määravaks teguriks, või kui projekt ei ole kooskõlas liidu õigusega.

■

V OSA – DIGITAALSE ÜHENDUVUSE TARISTUT HÕLMAVAD ÜHISHUVIPROJEKTID

1. Gigabitiühendus, *sealhulgas 5G- ja muu tiptasemel ühendus* sotsiaal-majanduslikele keskustele

Meetmete prioriseerimisel võetakse arvesse sotsiaal-majanduslike keskuste tegevuse eesmärki, kõnealuse ühendusega võimaldatavate digiteenuste ja -rakenduste asjakohasust, võimalikku sotsiaal-majanduslikku kasu kodanikele, ettevõtjatele ja kohalikele kogukondadele, sealhulgas *täiendavat loodavat hõlmatust, sealhulgas kodumajapidamisi*. Olemasolevad eelarvevahendid jaotatakse liikmesriikide vahel geograafilist tasakaalu silmas pidades.

Prioriteediks seatakse **■** meetmed, *mis aitavad luua gigabitiühenduse, sealhulgas 5G- ja muu tiptasemel ühenduse:*

- **■** haiglatele ja meditsiinikeskustele vastavalt tervishoiusüsteemi digiteerimiseks tehtavatele jõupingutustele, et suurendada ELi kodanike heaolu ning muuta patsientidele tervishoiu- ja hoolekandeteenuste osutamise laadi¹;
- **■** haridus- ja teaduskeskustele, et *hõlbustada muu hulgas kõrgjõudlusega andmetöötluse, pilverakenduste ja suurandmete kasutamist*, kõrvaldada digilõhe ja rakendada innovatsiooni haridussüsteemides, parandada õpitulemusi, laiendada võrdseid võimalusi ja suurendada tõhusust²;
- *katkematu traadita 5G-lairibaühenduse kõigisse linnapiirkondadesse 2025. aastaks.*

¹ Vt ka: Komisjoni teatis „Tervise- ja hooldusvaldkonna digiteerimise võimaldamine digitaalsel ühtsel turul: kodanike võimestamine ja tervema ühiskonna loomine“ (COM(2018)0233).

² Vt ka: Komisjoni teatis digiõppe tegevuskava kohta (COM(2018)0022).

2. Traadita internetiühendus kohalikes kogukondades

Rahastamise saamiseks peavad meetmed, mille eesmärk on toetada tasuta ja ilma diskrimineerivate tingimusteta kohalikku traadita internetiühendust kohalikes avaliku elu keskustes, sealhulgas avalikkusele ligipääsetavatel välialadel, millel on kohaliku kogukonna jaoks tähtis roll, vastama järgmistele tingimustele:

- neid viib ellu järgmises lõigus osutatud avaliku sektori asutus, mis on suuteline kavandama kohalike traadita side juurdepääsupunktide rajamist nii avaliku ruumi sise- kui ka välitingimustes ja teostama vastavat järelevalvet ning tagama tegevuskulude rahastamise vähemalt kolme aasta jooksul;
- need tuginevad väga suure läbilaskevõimega digivõrkudele, mis võimaldavad tagada kasutajatele ülikvaliteetse internetiühenduse, mis:
- on tasuta ja ilma diskrimineerivate tingimusteta, kergesti juurdepääsetav, turvatud ning kasutab uusimaid ja parimaid olemasolevaid seadmeid, mis on suutelised pakkuma kasutajatele kiiret ühendust, ning
- toetab ***laialdast ja mittediskrimineerivat*** juurdepääsu innovatiivsetele digiteenustele;
- nende puhul kasutatakse komisjoni ette nähtud ühtset visuaalset identiteeti ja need on seotud asjaomaste ***mitmekeelsete*** veebipõhiste vahenditega;
- ***selleks et saavutada koostoime ja suurendada võimsust ning parandada kasutajasõbralikkust, lihtsustatakse nende meetmetega direktiivis (EL) 2018/1972 määratletud G5-valmidusega väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide kasutuselevõttu;***
- nendega võetakse kohustus hankida vajalikud seadmed ja/või seotud paigaldusteenused kooskõlas kohaldatava õigusega, tagamaks et projektidega ei kaasne põhjendamatuid konkurentsimoonutusi.

Rahalist abi antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/2102¹ artikli 3 punktis 1 määratletud avaliku sektori asutustele eesmärgiga pakkuda siseriikliku õiguse kohaselt tasuta ja ilma diskrimineerivate tingimusteta kohalikku traadita ühendust, rajades selleks kohalikud traadita side juurdepääsupunktid.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2102, mis käsitleb avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavust (ELT L 327, 2.12.2016, lk 1).

Rahastatud meetmed ei tohi dubleerida olemasolevaid samalaadsete omadustega, sealhulgas kvaliteedi poolest samalaadseid, tasuta ühendusi, mida avalik või erasektor samas avalikus kohas pakub.

Olemasolevad eelarvevahendid jaotatakse liikmesriikide vahel geograafilist tasakaalu silmas pidades.

Asjakohasel juhul tagatakse koordineerimine ja sidusus nende Euroopa ühendamise rahastu raames võetavate meetmetega, millega toetatakse sotsiaal-majanduslike keskuste juurdepääsu väga suure läbilaskevõimega võrgule, mis võimaldab gigabitiühendust, ***sealhulgas 5G- ja muud tiptasemel ühendust.***

3. Rahastamiskõlblike 5G-koridoride ***ja piiriüleste tuumikühenduste*** soovituslik loetelu

Kooskõlas gigabitiühiskonna saavutamiseks seatud eesmärkidega, mille komisjon on seadnud eesmärgiga tagada 2025. aastaks põhiliste maismaatranspordi marsruutide katkematu hõlmatus 5G-süsteemidega¹, sisaldavad artikli 9 lõike 4 punkti c kohased meetmed, millega rakendatakse ellu 5G-süsteemidega katkematu hõlmatus, esimeses etapis selliseid meetmeid, mis käsitlevad piiriüleseid lõike, millel katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust (CAM)², ning teises etapis meetmeid, mis käsitlevad ulatuslikumaid lõike ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks piki transpordikoridore, nagu on esitatud allpool toodud tabelis (soovituslik loetelu). Selleks kasutatakse TEN-T koridore, ent 5G-süsteemide kasutuselevõtmisel ei pea tingimata nendega piirduma³.

Lisaks toetatakse ka meetmeid, millega toetatakse tuumikvõrkude, sealhulgas merekaablite kasutuselevõttu liikmesriikides ning liidu ja kolmandate riikide vahel või Euroopa saarte ühendamiseks kooskõlas artikli 9 lõike 4 punktiga d, et tagada selle elutähtsa taristu üliohtus ning suurendada liidu digivõrkude läbilaskevõimet ja töökindlust.

¹ Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks – Euroopa gigabitiühiskonna poole (COM(2016)0587).

² Ühendatud ja automatiseeritud liikuvus.

³ Kursiivkirjas märgitud lõigud asuvad väljaspool TEN-T põhivõrgukoridore, kuid on kaasatud 5G-koridoride hulka.

Atlandi põhivõrgukoridor	
Piiriülesed lõigud, kus katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust	Porto – Vigo
	Merida – Evora
	<i>Pariis – Amsterdam – Frankfurt</i>
	<i>Aveiro – Salamanca</i>
	<i>San Sebastian – Biarritz</i>
Ulatuslikum lõik ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks	Metz – Pariis – Bordeaux – Bilbao – Vigo – Porto – Lissabon
	Bilbao – Madrid – Lissabon
	<i>Madrid – Merida – Sevilla – Tarifa</i>
<i>Tuumikvõrkude kasutuselevõtt, sealhulgas merekaablite abil</i>	<i>Assoorid / Madeira saared – Lissabon</i>
Läänemere – Aadria mere põhivõrgukoridor	
Piiriülesed lõigud, kus katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust	
Ulatuslikum lõik ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks	Gdansk – Varssavi – Brno – Viin – Graz – Ljubljana – <i>Koper</i> /Trieste

Vahemere piirkonna põhivõrgukoridor	
Piiriülesed lõigud, kus katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust	
Ulatuslikum lõik ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks	Budapest – Zagreb – Ljubljana – Rijeka – Split – Dubrovnik
	Ljubljana – Zagreb – Slavonski Brod – Bajakovo (Serbia piir)
	Slavonski Brod – Đakovo – Osijek
	Montpellier – Narbonne – Perpignan – Barcelona – Valencia – Malaga – Tarifa pikendusega Narbonne'i – Toulouse
Tuumikvõrkude kasutuselevõtt, sealhulgas merekaablite abil	Merekaablivõrgud Lissabon – Marseille – Milano
Põhjamere–Läänemere põhivõrgukoridor	
Piiriülesed lõigud, kus katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust	Varssavi – Kaunas – Vilnius
	Kaunas – Klaipėda
Ulatuslikum lõik ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks	Tallinn – Riia – Kaunas – Leedu/Poola piir – Varssavi
	Valgevene/Leedu piir – Vilnius – Kaunas – Klaipėda
	Via Carpathia: Klaipėda – Kaunas – Elk – Białystok – Lublin – Rzeszów – Barwinek – Košice
Põhjamere–Vahemere põhivõrgukoridor	

Piiriülesed lõigud, kus katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust	Metz – Merzig – Luxembourg
	Rotterdam – Antwerpen – Eindhoven
Ulatuslikum lõik ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks	Amsterdam – Rotterdam – Breda – Lille – Pariis
	Brüssel – Metz – Basel
	Mulhouse – Lyon – Marseille

Ida / Vahemere idaosa põhivõrgukoridor	
Piiriülesed lõigud, kus katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust	Sofia – Thessaloníki – Belgrad
Ulatuslikum lõik ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks	Berliin – Praha – Brno – Bratislava – Timișoara – Sofia – Türgi piir
	Bratislava – Košice
	Sofia – Thessaloníki – Ateena
Reini–Alpide põhivõrgukoridor	
Piiriülesed lõigud, kus katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust	Bologna – Innsbruck – München (Brenneri koridor)
Ulatuslikum lõik ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks	Rotterdam – Oberhausen – Frankfurt (M)
	Basel – Milano – Genova
Reini–Doonau põhivõrgukoridor	
Piiriülesed lõigud, kus katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust	
Ulatuslikum lõik ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks	Frankfurt (M) – Passau – Viin – Bratislava – Budapest – Osijek – Vukovar – Bukarest – Constanța
	Bukarest – Iași
	Karlsruhe – München – Salzburg – Wels
	Frankfurt (M) – Strasbourg

Skandinaavia – Vahemere piirkonna põhivõrgukoridor	
Piiriülesed lõigud, kus katsetatakse ühendatud ja automatiseeritud liikuvust	Oulu – Tromsø Oslo – Stockholm – Helsingi
Ulatuslikum lõik ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse laialdasemaks kasutuselevõtuks	Turu – Helsingi – Venemaa piir
	Oslo – Malmö – Koppenhaagen – Hamburg – Würzburg – Nürnberg – München – Rosenheim – Verona – Bologna – Napoli – Catania – Palermo
	Stockholm – Malmö
	Napoli – Bari – Taranto
	<i>Aarhus – Esbjerg – Padborg</i>